

ГОД. XXXII

КН. - 6

БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТЪ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ: Д-ръ АНДРЕЙ ПИПЕРОВЪ

Редакция и администрация — София, Позитано 6, тел. № 2-75-89
Пощенска чекова сметка № 672. Абонаментъ: за членове 40 л., за нечленове 100 л.

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenverbandes, Hauptschriftleiter: Dr. ANDREY PIPEROW
Schriftleitung: Positano 6, Tel. № 2-75-89

Година XXXII — 1940

Юний

Книжка 6

СЪЮЗНИЯТЪ СЪБОРЪ ВЪ БУРГАСЪ

Още веднажъ организиранитъ туристи, по случай съюзния съборъ, ще се срещнатъ въ Бургасъ, първиятъ пристанъ на Черно море, откъдето се открива свободенъ пътъ къмъ чуждитъ земи и се разнасятъ произведенията на националното ни земеделско стопанство и младата ни промишленостъ.

На бръга на родното море, българскитъ туристи, обединени здраво около знамето на своя любимъ Съюзъ, ще покажатъ единството, силата и творчеството на родния туризъмъ.

Защото въ продължение на четиридесетъ години БТС работи тихо и безшумно вътрѣдъ нерадостната българска действителностъ и равнодушието къмъ всяка културна проява общество и, въпреки това, отбеляза голъми резултати, плодъ на непрекъснатъ трудъ, които справедливо поставятъ БТС въ пантеона на българската национална култура.

Съ високо съзнание и идеализъмъ българскитъ туристи разгласиха хубоститъ на нашата земя, калиха духа и характера на своитъ съидейници, водиха честна обществена дейностъ, издигнаха въ планинитъ и градоветъ съ мишицитъ и собственитъ си сръдства величествени хижи и домове, най-блестящото доказателство за голъмото туристическо творчество.

Днесъ, въпреки изключителнитъ времена, въ които живѣемъ и работимъ, и презъ изтеклата година БТС може да се поздрави съ нови реални успѣхи и духовни придобивки въ всички области на туристическата дейностъ, защото българскитъ туристи притежаватъ несломимъ духъ и воля, изградени въ суровата борба за завладяване на природата.

На този духъ и нестихващъ възторгъ и на дълбокото обществено чувство и отговорностъ се дължи широкото разрастване на туристическото движение. Тѣзи важни причини и условия сж гранитната основа, върху която се изгради БТС — синонимъ на най-ценнитъ български добродетели и нравствена чистота, създадени чрезъ общуването съ майката-природа.

На събора въ Бургасъ организираниѣ туристи ще обсъждатъ съ нуждната сериозностъ и високо съзнание изминатия пѣтъ на Съюза, за да могатъ съ общи усилия да начертаятъ бждещитѣ задачи за още по-гольмото разрастване на българския туризъмъ.

Но ведно съ организационната работа, съборянитѣ-туристи ще иматъ и рѣдко то удоволствие да се запознаятъ съ Черноморието, съ дивната Странджа и съ екзотичната Царева рѣка — Ропотамо.

Съборнитѣ дни ще минатъ и подъ знака на „безгрижие, пѣсень и чиста радостъ“, тѣй жизнено необходими за отмора на организма ни въ днешното тревожно време.

Вѣчнитѣ приятели на природата ще съзерцаватъ призори величественія кървавъ изгрѣвъ на слънцето, което, окжпано като младенецъ въ тихитѣ води, ще завърши своя дневенъ пѣтъ, за да стопли майката-земя; ще се любвватъ на безкрайната морска ширъ съ лазурното небе; ще се носятъ съ пѣсни и волностъ върху вълнистата морска поврѣхностъ.

А вечеръ ще се опияняватъ отъ мистичната свѣтлина на лунния дискъ, отъ неговия златенъ пѣтъ, отъ приказното звездно небе, отъ червенитѣ очи на морскитѣ маяци, които гаснатъ и блещукатъ въ нощъта като голѣми свѣтулки.

Ще обходятъ надлъжъ и наширъ легендарната Странджа съ необятнитѣ ѝ величествени гори и вѣчно зелени ливади, тѣй много пренебрегната и изоставена, за да я опознаятъ както другитѣ ѝ сестри и пиятъ отъ нектара на нейнитѣ хубости.

Организиранитѣ туристи отъ всички кѣтове на Родината ще дойдатъ бодрѣ и горди на съюзния съборъ въ Бургасъ, за да изпълнятъ единъ мораленъ дългъ къмъ себе си и Съюза ни. Върни и предани на туристическата общностъ, тѣсно свързани съ природата, която ги вдъхновява и обединява, тѣ ще докажатъ и сега, че работятъ и творятъ въ името на една благородна цель: тѣржеството на българския туризъмъ и неговия ревностенъ апостолъ — Българския туристически съюзъ.

ДРАГОМИРЪ ДРАГАНОВЪ

Председатель на клонъ „Странджа“ отъ БТС

Игра на вълните

Снимка Н. Божиновъ

ИЗЪ СПОМЕНИТЪ МИ ЗА КЛОНЪ „СТРАНДЖА“

Илю Ивановъ

Бившъ председателъ на „Странджа“

Презъ лѣтото на 1922 година имахъ щастието да присѣдствувамъ съ група излстници на събора на БТС въ старопрестолния градъ Търново и на събора на ЮТС въ гр. Дупница. И тия два събора, заедно съ тържествата по освещаването на туристическия хижи въ Търново и Рила, ми разкриха смисъла и значението на българския туризъмъ и ме насърдчиха да помисля за туристическото движение въ Бургасъ.

Пленени отъ величието на природата и изненадани отъ беззаветната преданостъ на търновскитъ и дупнишки туристи къмъ дѣлото на българския туризъмъ, ние се завърнахме съ чувство на срамъ, че сме останали чужди на една идея и на едно движение, толкова богати по смисълъ и съдържание, чрезъ които могатъ да се удовлетворятъ толкова необходими за човѣка културни потребности. И решението да се положатъ въ Бургасъ основитъ на една туристическа организация и да се заработи въ полето на туризма, дойде само по себе си.

Въ Бургасъ по това време съществуваше новооснованото младежко туристическо дружество „Росенъ камъкъ“, но клонъ отъ БТС липсваше, въпрѣки че още въ началото на организирания туризъмъ въ Бѣлгария — съ основаването на първото софийско дружество отъ Алеко и сподвижницитъ му — благодарение на ревността на единъ отъ основателитъ му — архитектъ Мариновъ, бургаски гражданинъ, и на съдействието на другъ голѣмъ туристически деятель — архитектъ Козаровъ, сж били положени и въ Бургасъ основитъ на туристическа дружба, която, обаче, скоро е загаснала, може би поради липса на обективни условия за излетна туристическа дейностъ. Тѣзи условия липсваха и по-после, но това неудобство се оказа незначително предъ възторга отъ спомена за преживѣното въ Търново и Рила и решението да се основе нѣново клонъ отъ туристическото дружество въ Бургасъ се осъществи. Следъ кратка подготвителна работа за изра-

ботването на устава от една комисия, на 10 декемврий 1922 година се състоя първото редовно събрание, на което присъстваха шестнадесет души. Прие се уставът, спори се оживено върху името на дружеството — да бъде „Черноморец“ или „Черноморски край“, но се предпочете името на легендарната „Странджа“, с оглед на това, че туризмът има за обект планините и дружествата му трябва да носят тяхните имена. Избра се и първото редовно настоятелство въ състав: председател Ильо Иванов (съдия) и членове: Борисъ Гавалюговъ (съдия), Георги Димитровъ (учител), Димитрина Костова (естественичка) и Любенъ Георгиевъ (счетоводител). Отъ този моментъ клонътъ започна своя животъ като членъ отъ семейството на Българското туристическо дружество и за работи за пробуждане туристическото съзнание на бургаското гражданство.

Проявената дейностъ въ първите дни на дружеството бѣ доста оживена, защото съ настѣпването на пролѣтѣта числото на членоветъ му нарастна надъ 65 души, които започнаха своитъ излети при най-разнообразна и оригинална екипировка.

На XVI редовенъ съборъ на БТД, състоялъ се на 25 и 26 май 1929 година въ гр. Русе, клонътъ „Странджа“ взе участие за първи пѣтъ въ общия дружественъ животъ съ двама представители и множество гости, които предпrieха единъ отъ най-труднитъ следсъборни излети до Юмрукъ-чалъ, непроходимъ и навѣсенъ по това време.

Въ „Странджа“ започнаха да посѣпватъ членове отъ разни сѣди — съдии, чиновници, офицери, учители, занаятчи, мъже и жени, между които се създаде непринудена сърдечностъ. Излетитъ, поради липса на близки природни обекти, се правѣха до близки околности и създаваха особено приятна атмосфера, благодарение на създадената интимностъ между членоветъ.

Презъ 1923 година клонъ „Странджа“ даде първата си танцувална вечеринка, а впоследствие постигна и другъ успѣхъ; твърде голѣмъ за своето време. Петнадесетъ души членове предпrieха презъ лѣтото двадесетъ и петдневенъ излетъ изъ Пиринъ и Рила, който, въпрѣки всички мъчнотии за реализирането му, завърши съ похваленъ успѣхъ. Сега, когато двѣтъ планини сѣ пребродени и изучени отъ хиляди туристи и скиори, когато всѣки връхъ и долина сѣ опознати и направени достѣпни чрезъ пѣтеки и маркировка, когато въ пазвитъ имъ сѣ издигнати толкова хижи и заслони и до самитъ имъ подножия се движатъ отобуси и влакове, излетитъ изъ Пиринъ и Рила иматъ характеръ на обикновена разходка, но тогава, когато Пиринъ и Елтепе бѣха само далеченъ блѣнъ, възпѣтъ въ туристически химнъ и наблюдаванъ отъ далечнитъ височини на другитъ планини, а Рила можеше да се преброди само отъ нѣколцина изпитани туристи отъ софийския, дупнишкия или самоковски клонове, когато липсваха пѣтеки, маркировки, хижи и заслони и когато пѣтуването пешъ започваше още отъ Пазарджишката гара — излетъ изъ Пиринъ и Рила, въ продължение на 25 дни на открито, бѣ подвигъ, който говори за възторга и смѣлостта на бургаскитъ туристи.

И сега, когато си спомнямъ за първитъ възторзи на онѣзи труженици на туризма, които положиха грижи да закрепятъ това културно дѣло и да го завещаятъ на поколѣнията заедно съ всички културни и материални придобивки, тѣй богато извоювани въ продължение на две десетилѣтия, азъ чувствавамъ гордостъ, че и ние, бургасци, чрезъ своята организация можахме да дадемъ на общото туристическо дѣло скромнитъ си сили и да превъзмогнемъ общественитъ предразсѣдѣци, за да издигнемъ д-во „Странджа“, нашата скѣпа рожба, до една висота, която съперничи на останалитъ туристически организации въ страната.

ШУМИ ГОРА, НА РОСЕНЪ МИРИШЕ...

1.

Шуми гора, шумятъ зелени грани,
като ржце се сплитатъ въвъ небето.
И листитъ шумятъ като камбани,
полюшнати отъ бълморорецъ вътъръ.

И лъхъ на росенъ всичко упоява,
като димяща влага се разнася.
Росата златни капки изпарява
и слънцето я пий въ лазурна чаша.

Пробудена отъ пролътни кавали,
като рѣка гората прошумява.
А бълморорецътъ листата гали
и съ платноходъ въ небето бързо
плава.

2.

На платноходъ невидимъ плува
въ небето топлиятъ южнякъ.
Върхаритъ люлѣй, цѣлува
и листва горския шумакъ.
На Странджа въ пазвата задъхва,
за мигъ се спрѣ и пакъ шуми.
Съ крилата си унесенъ пѣрха,
съ листата свежи се глуми.
Едва цвѣтята съ лъхъ докосне
и съ медни устни ги допре —
разтварятъ чашкитъ си росни
и гледатъ въ синьото небе.
Внезапно си платната свеи
и пакъ внезапно полети —
въ небесенъ пристанъ да се скрие,
къмъ слънчевитъ висоти.
И плува веселъ по небето,
съ кавалъ засвирилъ пѣсенъта —
на планината и полето —
въ усойтъ на пролѣтъта.

3.

Събудена отъ топѣлъ вътъръ,
отъ пролътния дъждъ звѣнливъ —
гората вдига листнатъ шатѣръ
за отдихъ и животъ щастливъ.

Като човѣкъ дълбоко диша
и гледа съ радостни очи.
На росенъ дебритъ миришатъ
и изворъ въ долитъ ручи.

А слънцето съ безброй иглици
изплита люлки. И летятъ
пристигналитъ пойни птици
изъ мрежи слънчеви въ лесѣтъ.

И Странджа първитъ си гости
посрѣща съ дъхави ржце.
А върху чергитъ ѝ прости
тупти и моето сърдце.

4.

Шуми, горо, шуми, Странджо моя,
разкажи ми тайната си пакъ!
Не веднажъ съмъ тѣрсилъ въ тебъ
покоя,
въ твоя старъ и мълчаливъ букакъ.

Росенътъ е клонки пакъ разлистналъ,
Странджо горо, росенътъ ухай.
Господъ знай защо е вътъръ писналъ,
тъй злокобно въ родния ми край!

Шуми, горо, планино Хайдушка,
мислитъ горчиви да заспятъ!
И ако надъ менъ извий вихрушка,
въ твоя храмъ очитъ ми да спятъ!

СТЕФАНЪ СТАНЧЕВЪ

ИЗЪ НЕДРАТА НА СТРАНДЖА

Георги п. Аянсвѣ

Макаръ, низка и разлата планина, Странджа не е лишена отъ природни хубости. Отъ нейнитѣ по-високи върхове и крайморски възвишения се откриватъ великолепни гледки и обширни хоризонти. Никѣде разнообразието не е така голѣмо и пленително, както въ тая легендарна планина. Върхътъ Папия при Царевъ преобладава надъ цѣлото крайбрѣжие до Цариградъ. А панорамата, която се открива отъ морето, е отъ най-примамливитѣ за цѣлото това крайбрѣжие на Странджа. Макаръ днесъ то да е слабо посещавано, ще дойде, обаче, скоро день, когато ще стане българска Ривиера, защото никѣде другаде въздухътъ не е така чистъ и лекъ, слънцето тъй ясно и морскиятъ просторъ така необятенъ, както тукъ. Ропотамо или Царева рѣка, съ природнитѣ си хубости, разнообразна фауна и екзотични растения, стана вече

любимо мѣсто по това крайбрѣжие за излети на българскитѣ туристи. Не е далече денътъ, когато всѣко кѣтче отъ това южно крайбрѣжие ще бѣде мѣсто за отмора и наслада, защото българинътъ умѣе да цени природнитѣ красоти и да обича своето отечество.

Но не е само крайбрѣжна Странджа, която крие толкова много красоти, че любительтъ на природата може съ часове и дни да я броди, безъ да почувствува умора. Трѣбва да проникнете дълбоко въ нейнитѣ недра, за да видите всичкитѣ ѣ прелести.

Трѣгнете ли по новото шосе Бургасъ — Малко Търново, което прорѣзва почти цѣла свободна Странджа, то ще ви приведе ту презъ равни гори, ту презъ по-високи ридове, за да се спусне следъ това по голѣмъ наклонъ въ нѣкой долъ, правейки хиляди завои, докато се промѣкне въ нѣкоя непроходи-

Устието на Ропотамо

Снимка Хр. Наковъ

ма джбравата или се проточи по течение-
то на планински поток, минавайки по
многобройни мостове надъ странични
долчини, докато да достигне крайната
си точка, самата граница.

Следъ като напустнете Бургасъ и ми-
нете Пода и Равногорието, изкачвайки
се неусѣтно нагоре, ще стигнете пър-
вото планинско селце Крушевецъ, въ
подножието на в. Босна. Оттукъ започ-
ва да се чувствува горската прохлада.
Пѣтьтъ се възвишава постепенно и из-
вива подобно на спирала, чийто връхъ
е окаченъ на Босна. При всѣки завои,
при всѣко изкачване нагоре предъ
васъ се открива нова гледка, все по-
разнообразна и пленителна. Поради
бързото движение на колата, картинитѣ
се мѣнятъ като въ калейдоскопъ. Още
не успѣли да се нарадватъ на безкрай-
ната Равна гора, която се разстила задъ
васъ като спокойно море, неусѣтно на-
влизате въ тъмното усое на Падалото.
Следъ таинственото Падало предъ очи-
тъ ви се открива просторъ, свѣтлина.

Новитѣ гледки промѣнятъ тѣжното ви
настроение, добито отъ разкази за вър-
шенитѣ нѣкога жестокости въ тоя край.

На западъ отъ пѣтя, само на два ки-
лометра, се вижда планинското село
Урумкѡйво, сега преименувано Индже
войвода, кацнало на високия ридъ до
самата стара граница. Новото си име се-
лото е получило поради спомена, който
се счита като исторически фактъ, че
тукъ е билъ убитъ нѣкога легендарниятъ
хайдутинъ Индже войвода, за когото въ
пѣсенята се говори:

„Индже ле, млади войводо,
много си, Индже, ходихме
по тѣва Странджа планина,
по тѣва гора зелена.“

Бързо се изкачваме по широката
снага на Босна. Все повече и по-силно
се чувствува прохладниятъ въздухъ на
високия балканъ. Гората става по-висока
и по-гѣста. Високи буки и джбове,
стройно наредени край широкото бѣло
шосе, надменно поглеждатъ веселитѣ
посетители, които съ своитѣ нескон-
чаеми пѣсни и закачки нарушаватъ хар-

Риболовъ по Ропотамо

Снимка Н. Божиновъ

Общъ изгледъ отъ Ропотамо — Царева рѣка

монията на вѣчния шепотъ на листата. Макаръ деньтъ да е топълъ, прохладниятъ лѣхъ на сѣнчестата гора прави пътуването приятно. Вдъхновенъ отъ вѣчната пѣсенъ на гората, най-младиятъ отъ дружината ни, вѣчно засмѣниятъ Начко, запѣва хубавата малкотърновска пѣсенъ, въ която е изразенъ борческиятъ духъ на странджанеца:

„Горо, горо, темна горо, мари,
горо не броена.“

Оттукъ започва да се издига конусообразно самиятъ връхъ Босна, голобрадъ откъмъ югозападната си страна и рошавъ и мраченъ отъ североизтокъ. По самото планинско било, на което се издига Босна, е минавала старата граница до балканската война. По южния склонъ на върха още личатъ развалини отъ турския пограниченъ постъ, разрушенъ веднажъ презъ време на Преображенското въстание и втори пътъ презъ балканската война.

Отъ Босна се вижда цѣла свободна Странджа: на изтокъ до Черно море съ върховетъ Голешъ и Папия, на сев.-западъ Близнацитъ и Османбаиръ, на югъ Градището и Голѣмата могила до М. Търново, а още по на югъ, задъ новата граница — Караманъ, Лисово и Махиада, надъ които вѣчно витае борческиятъ духъ, който никога не е напускалъ тракийския българинъ.

Цѣлата тая вътрешна Странджа — свободна и поробена — която око

едва обгрѣща, въстаналитъ презъ 1903 година тракийски българи бѣха превзели и провъзгласили за „Странджанска република“, най-свободната и най-демократичната, може би, отъ всички републики, но, за жалость, и най-кратковременната . . .

Отъ Босна Странджа се вижда въ естествения си видъ и красота: необятна за око по своето протежение на дължъ и наширъ, гориста и прохладна лѣте и прорѣзана съ хиляди планински потоци и рѣки, които я правятъ безкрайно разчленена, но навсѣкжде достъпна и гостоприемна и безкрайно любима на своитъ хайдути, тѣй често възпѣвани въ хайдушкитъ народни пѣсни отъ този край, като Вълчанъ войвода, Иидже, Стоянъ, Кара Колю, Стоянъ Бербаня, Филчо войвода и много други.

Отъ Босна започватъ новитъ земи, придобити следъ балканската война. Пътувате, значи, въ нова България: дивна и красна, наистина, но бедна и гладна. Побѣлѣлото и гладко шосе блести на ясното и топло слънце и стрѣмно се спуща съ много завои къмъ подножието на Босна, докато достигне прочутата „Бѣла вода“. Каточели тукъ всичко е побѣлѣло. Явно е, че оттукъ започватъ мраморнитъ леговища на Странджа, които, съ малки прекъсвания, достигатъ до самата граница.

Не може жаденъ и моренъ пътникъ да се не отбие и поразхлади при този студенъ изворъ. Бѣлата вода е млѣкото

Снимка Христо Наковъ

на Странджа, защото изтича отъ мраморна скала, бѣла като женска грѣдь, която никога не е видѣла слънчевъ лжчъ. Водата ѝ е студена и бистра като слзитѣ на горскитѣ сърни, които идватъ тукъ ноше на топло. Малкотърновци обичатъ да се хвалятъ съ тая хубава вода, увѣрявайки ни, че запоеаниятъ съ нея моренъ пѣтникъ не може да не се влюби въ малкотърновка . . .

Като контрастъ на тая картина е Тъмна рѣка, която е невидима, поради гжсто зашуменитѣ ѝ брѣгове. Само когато я минавате по високия ѝ дървенъ мостъ, виждате подъ него бистрата ѝ вода. Отъ моста стариятъ пѣтъ минаваше, преди да се прокара новото шосе, презъ сѣщински горски тунелъ отъ клонести буки и високо разклонени габери. Напусто търсите слънчевъ лжчъ. Мрачно и хладно е като презъ есененъ день. Но следъ като се изкачите съ повечко усилия на високия ридъ, кждето е разположено „чудното и голѣмо „Гьолъ-тепе“, както е възпѣвано въ пѣсенята, сега преименувано с. Звездецъ, предъ васъ се откриватъ нови простори, безкрайни хоризанти. Надъ селото се издига едновременно връхъ. Караманъ, Лисово и Махиада наново се изпрѣчватъ далечъ въ хоризонта предъ жадния ви взоръ, за да напомнятъ робската си участь . . .

Рѣдко Странджа открива за погледа толкова разнообразни гледки. Би желалъ човѣкъ да остане тукъ или да се изкачи на самия връхъ, за да се нагледа на всич-

ки хубости, на цѣлото величие на Странджа, да дочака залѣза на слънцето, задъ далечнитѣ горски хоризонти, или да осъмне преди изгрѣва, когато слънцето минава презъ широкия прозорецъ между Папия и Голешъ, недалечъ отъ морския брѣгъ. Колкото и да е горещъ деньтъ, тукъ винаги полѣхва хладенъ вѣтрецъ — „морякътъ“, който ободрява и освежава, а синьото небе и далечнитѣ хоризонти отморяватъ погледа и успокояватъ духа.

Отъ Звездецъ шосето се спуща стрѣмно къмъ долината на Велека, като минава следъ последния си остъръ завой край бележития карстовъ изворъ Ковачъ, чието име е свързано съ легендата за Хасекията. Изобилната му вода извира отъ варовити скали, засѣчени отъ високи брѣстове, клонести лески, преплетени съ увивни растения, които образуватъ сѣщински шатъръ около извора, кждето човѣкъ би могълъ да намѣри истинска отмора и наслада. Нѣма пѣтникъ, който да не е пилъ до насита студената му вода и да не е пожелалъ да прекара въ забрава и мечти цѣли часове и дни при този самотенъ изворъ, въ прохладния таинственъ лесъ.

Легендата говори, че край Ковачъ е минавала границата на Хасекията и споредъ даденитѣ привилегии на тая областъ отъ султана, никой турски конникъ не е могълъ да минава презъ нея съ подкованъ конь и затова при Ковачъ трѣбвало да разкове коня си и на

излизане да го подкове, отъ което изворътъ е получилъ името си.

На нѣколко километра югоизточно отъ Ковачъ, надъ лѣвия брѣгъ на р. Велека, се намира историческата мѣстность „Петрова нива“, кждето презъ 1903 г. събранитѣ на революционенъ конгресъ тракийски българи провъзгласиха Преображенското въстание. Поради това „Петрова нива“ е свето Оборище за странджанскитѣ българи.

Само на 200 крачки отъ Ковача тече вѣчно шумящата р. Велека, най-дългата рѣка въ този край, забележителна съ дълбокиятъ си проломи, безчислени завои и дълбоки вирове, богати съ балканска мръна и пѣстърва. Дълбокото ѝ корито и стръмнитѣ ѝ и гористи брѣгове я правятъ не навсѣкжде проходима. Ще я минете по голѣмъ и високъ бетоненъ мостъ надъ дълбокъ виръ, въ който безгрижно си играятъ на слънчевия припекъ безбройни малки и голѣми рибки. Пѣтятъ следъ това се изкачва стръмно по магарешкия баиръ, чрезъ нѣколко остри завои и по течението на Меча рѣка (Аидере) и нейнитѣ притоци се отправя за Малко Търново. Пѣтятъ е равенъ и гладъкъ, съ мраморна настилка, която му придава особена красота между зеления гористъ фонъ, но съ многобройни завои и десетки каменни мостове, иззидани отъ сжщия бѣлъ и червеникавъ мраморъ, който блести на слънцето. Мислитѣ, че се движите въ нѣкоя безкрайна алея на градски паркъ.

Макаръ да е близу, М. Търново още се не вижда, защото е затулено въ малка котловина, между по-високи ридове и върхове, които се виждатъ отдалечъ. Надъ всички тѣхъ доминиратъ Голѣмата могила и Градището.

Отъ могилата, която се издига непосредствено надъ малкия градецъ, се наблюдаватъ всички очертания на котловината и бележити мѣстности, като

Църногорово, Вълчановъ мостъ, Пенгюво, Махалата, „Св. Марина“, Боже име, Езерото, Табарово, „Света Троица“, Делиево, Даскалитѣ, Студената вода, Войводската чешма, Деветтѣ извора и много други, всѣка отъ които крие въ себе си по една старина, по една природна красота, по една легенда...

Тия мѣстности днесъ сж любимитѣ кѣтчета на всички туристи, излетници и любители на природата; защото тукъ намиратъ и студена вода, и дебели сѣнки, и всички други природни красоти за отмора и наслада.

Самата Могила надъ градеца, на чийто скатъ е кацнала кокетната ловна хижа „Странджа“, съ добре запазената си гора и многобройни планински изворчета съ букова вода, е най-уютното кѣтче въ околността на М. Търново, кждето всѣки гражданинъ и гостъ на града намира мѣсто за отдихъ и почивка. Безъ Могилата М. Търново би изгубило половината си прелесть като балканско градче. Това, изглежда, м. търновци добре съзнаватъ и затова правятъ всички жертви и усилия да превърнатъ Могилата въ истински народенъ паркъ, съ всички удобства и улеснения за любимитѣ имъ посетители.

Ето тия хубави кѣтчета около М. Търново трѣбва да станатъ краенъ пунктъ на всички туристически излети въ Странджа, било отъ Бургасъ, билъ отъ другитѣ крайморски градчета: Созополъ, Царево и Ахтополъ. Тукъ нѣкжде трѣбва да бжде и хижата на бургаското туристическо дружество „Странджа“, което носи съ достоинство името на тая хайдушка и легендарна планина. Свободната българска младежъ трѣбва да залрби тая родна планина, не само заради природнитѣ ѝ хубости, прохладенъ въздухъ и букови води, но и защото отъ нейнитѣ чукари и високи върхове се вижда плодородното поле на родна Тракия и се чувствува топлиятъ лъхъ на Бѣлото море...

Ропотамо

Снимка Н. Божиновъ

ДУХЪТЪ НА „СТРАНДЖА“

Горо П. Горовъ

Да обхождашъ безкрайния гръбъ на майката Стара-планина, протегнатъ отъ черноморскитъ синеви до завоя на Тимокъ и Баба Вида; да пълзишъ въ сладка умора по стръмнитъ ѝ склонове отъ Синитъ камъни до историческата Бузлуджа; отъ паметния и героиченъ Св. Никола до тихата и равна Узана; отъ бездъннитъ пропасти и долове на Мазалатъ и Мара-гидикъ до царя на всички тия великани — Юмрукъ-чалъ! Да се забравяшъ въ захласъ по чудото на Искърската клисура и вълшебството на Българчишкия камененъ градъ, отъ всевъзможни кули и чудовища — е гордостъ и синовенъ дългъ на всъки българинъ, въ когото пламти желанието да се свърже и втопи нѣкакъ въ вѣчния духъ и бурното минало на своя народъ. Това значи: съ всѣка своя крачка и стѣпка да прекосвашъ кървавитъ дири на хилядитъ знайни и незнайни непокорни български синове — хайдути и бунтовници за независимъ български духъ и свобода: отъ Мануша, Страхила, Чавдара страшенъ хайдутинъ, отъ Сирма и Тодорка войводки — до неспо-

койния духъ на Раковски, Хаджи Димитъръ, Ст. Караджа, П. Хитовъ! Отъ Левски, апостолътъ на свободата ни, до Бенковски и Ботевъ! Значи съ ушитъ си да долавяшъ оная вѣковна юнашка българска пѣсень - копнежъ, крепителка на духа на поробенитъ, ехото на Ботевитъ бунтовни пѣсни. Да чувствувашъ безшумния летежъ на нетлѣннитъ сѣнки на всички наши борци, паднали за свободата ни; да чувашъ медения гласъ на овчарския кавалъ, недѣлимиятъ спѣтникъ на всички тия неспокойни духове, овчарътъ — закрильникъ на юнацитъ по планинитъ . . .

Да се възвисявашъ до възбогъ по куполнитъ висоти на гордата Рила; да се надвесвашъ надъ шеметнитъ ѝ пропасти съ гърмящи потоци долу — е голѣмо и рѣдко задоволство, че си се възкачилъ до най-личнитъ върхове на Балканитъ. Значи да си се намѣрвалъ всрѣдъ най-дивата и пустинна природа, домъ на бѣсни хали и природни стихии, тихо мѣсто за постъ и молитва на отшелника св. Ив. Рилски! Значи твоего малко сърдце въ тактъ да затупти съ

общобългарското, чийто главен мускул — гигантът Мусала, праща кръвта си по вси посоки на България: въ Дунава и Черно море през Стара планина; въ Егея — през равната Тракийска низина, през Банско и Разлога, през Кресна и Петричко! Каква мощ, какъв символ, достойни само за огромното сърдце на всички българи! . . .

Да се рѣшѣ по гористи планински потоци, като Бъндерица на Пирѣна; да глѣташъ съ пълни гърди чистия и свежъ въздухъ на черната мура; да се катеришъ пълзешкомъ съ явенъ рискъ на живота си по отвеснитѣ сипеи и скални крепости, само и само съ собствената си рѣка да откъснешъ стрѣхчето на нѣжната звездичка, чудната планинска роза — еделвайсътъ; да се оглеждашъ съ часове въ бездѣннитѣ планински очи, съ води — кристалъ, дето играе царцата на рибитѣ — пѣстървата — значи да си изпиталъ най-завидната земна наслада! Значи, стѣпилъ върху челото на върха на буритѣ, Елъ-тепе, да си обгрѣшалъ съ очи скѣпитѣ на всѣко българско сърдце земи: отъ Шаръ и синия Охридъ на изстрадалата Македония, до Странджа и Черноморието; отъ тихия бѣлъ Дунавъ и гордата Стара-планина, презъ златна Тракия, до Егея! Значи още да се видишъ надъ Бѣласица и родния кѣжъ на Паисия, дето се носи пѣсенъта, несподѣленъ копнежъ за свобода, на пиринскитѣ харамии . . .

Потѣвашъ ли въ безкрайния лабиринтъ на просторнитѣ Родопи; изгубишъ ли се въ заплетенитѣ имъ гѣнки, безъ начало и посока — значи да се понесешъ върху крилата на вълшебната флейта на древния тракийски чародеецъ на тоноветѣ — Орфей, който свири въ страстенъ копнежъ за своята мила Евридика, потѣнала навѣки въ царството на Аида! Значи да чуешъ неизплаканиѣ вопли на стотици наши братя и сестри, силомъ откъснати въ тъмната нощъ на робството отъ свѣтлото лоно на своя народъ и хвърлени въ пригрьдкитѣ на

Мохамеда. И всички тия вопли, изплаткани на рѣдко чистъ и звученъ майчинъ езикъ. И още: да стоишъ нѣмъ и безмълвенъ предъ подвига на Кочо Чистеменски, Пѣтлешкова и плеада още родопски синове; да трѣпнешъ предъ нечѣвѣшкитѣ изстѣпления на турскитѣ башибозуци презъ Априлското въстание надъ станалитѣ днесъ светилища — Перущица, Брацигово, Батакъ! Какво разнообразие на тонове, на антична музика, на тѣла и геройства презъ по-нови времена . . .

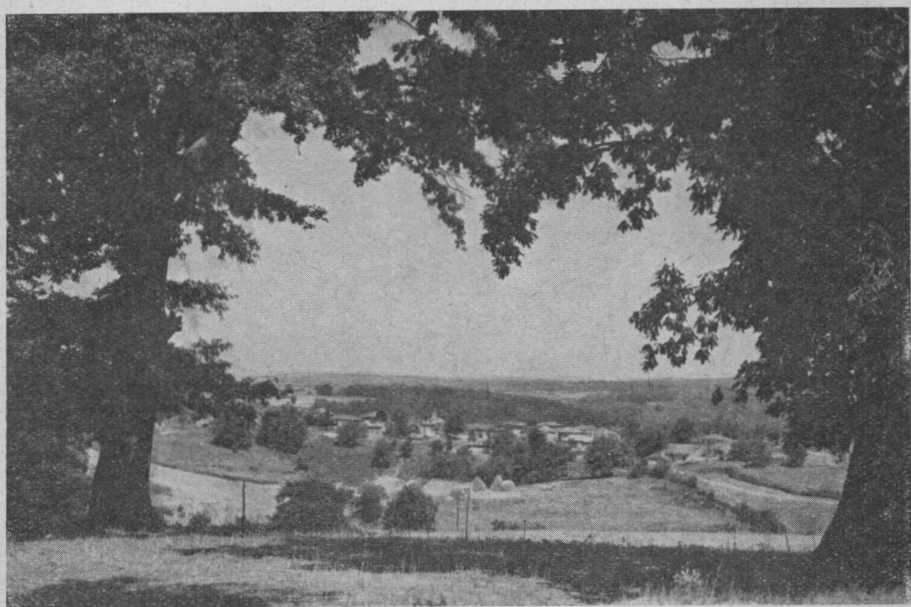
Но що значи най-после да бродишъ изъ тъмнитѣ букаци и гѣститѣ дѣбрави на най-отдалечената отъ сестритѣ наши планини — Странджа? Изъ чукиѣ и светилищата на тая, на която още при зачеването ѝ сякашъ орисница зла нерада сѣдба ѝ е предрекла — вѣчно между два народа разпѣната да бѣде: отъ българо-византийското сръдноѣковие, та до наши дни. Изъ планината, що най-малко е спохождана, отъ малцина разпитвана, нищо почти отъ битието и житието си не разказвала, но което не значи, че не е интересна, че е бедна откъмъ разнообразна природа, откъмъ юначно минало, скърби и радости, мечти и разочарования. Напротивъ, тя много нѣща знае и крие въ пазвитѣ си, много е видѣла и преживѣла въ низа на вѣковетѣ.

Та тукъ ли стѣпкитѣ на малцина се преплитатъ — отъ древнитѣ траки, съ изобилнитѣ имъ каменни герои — конници, светилища и могили, до загадъчнитѣ кимерийци, съ исполнскитѣ имъ по размѣръ и замахъ каменни гробници „змејови кѣщи“ — долмени; отъ набѣгитѣ на свирепитѣ каталани, за които странджанецътъ и до днесъ разказва, че отдето минѣли „кръв се лѣела, мозъкъ течелъ“, та до системнитѣ опустошения на събратята имъ, морски разбойници — лазитѣ. Отъ незнайната тиха обителъ на Григория Синаитски — Парория, до летящия конникъ на легендарната бѣла Стана Урдувизка, за която пѣягъ пѣсни и отрудениятъ странд-

жанецъ и вълнитъ на родното море; отъ кърджалийскитъ вихрушки, предвождани отъ станалия легенда — Индже, за когото и люти клетви се носятъ и на гората листето плачатъ за него, та до непокорнитъ глави на Кондолова, Пано, Равашола и хилядитъ още преображенски дейци отъ най-новата странджанска епопея.

Странджа! Свѣрталището на Вълчана войвода, Моня, Чавдара — за кѣйто пѣе пѣсенята на Странджа баиръ гора-

зависимостъ и свобода, непосилната имъ работа, тѣхнитъ радости, тѣги и неволи, надежди и разочарования, обичаи, обреди, повѣрия и легенди, съ цѣлата жива и мъртва природа на тая планина — всичко е отразено и записано въ неписаното народно творчество на странджанеца, което народно творчество претендира да е едно отъ твърде богатитъ. Да се преброе то дори изотгоре е работа непосилна, затова ще се задоволимъ само съ нѣколко отломки, които

Странджа — с. Заберно

Снимка Г. Горовъ

та и на Иринъ Пиринъ тревата . . . Тукъ витае духътъ и на храбритъ Бимбеловци, радатели за свободно бѣлгарско царство съ центъръ Равна-гора на Странджа . . . А кой не знае, че само въ дебритъ на последната се е запазила мистиката на далечното минадо на езичеството и вакханалиитъ на Дионисий?

И за радостъ на всички ни, цѣлото това битие, съ духа на обитателитъ на Странджа, съ тѣхнитъ борби за не-

все пакъ биха ни дали отчасти представа за духа, бита — живота на Странджа.

Ето какъ е вплетенъ въ народнитъ пѣсни духътъ на странджанскитъ харамии — Инджето, Вълчанъ войвода, Кара-Колю и др.

Инджето се е разположилъ съ дружината си чакъ край Хасково. На голѣмия хайдушки огънь се пече тригодиш-

но юнче, а войводата имъ говори раз-
палено за нови набѣзи:

„Дружино вѣрна, сговорна,
яжте, дружино и пийте
и се на варда имайте!
Храните коне на тавла,¹⁾
точите саби френгии,
пълните пушки бойлии,
глашите чифте пищови,
че ни е пжтеть далече,
сахате — четиридесте,
пъкъ ние ще го вземеме,
дружино, за — дванадесте!
Бѣла Едига да стигнемъ,
Едига — Бояджикъво,
Едига да бастисаме²⁾“ . . .

Та накрая, следъ вихреното кърд-
жалийско нападение надъ богатото нѣ-
кога гръцко селце Едига, пѣсенята да
завърши съ картината, напомняща за-
тишие следъ буря:

„Слънцето трепти, захода,
Индже въ Едига отхода;
слънцето трепти, изтица,
Индже отъ Едига биттиса³⁾“ . . .

А неговиятъ събратъ, Вълчанъ вой-
вода, съ свойственото си безстрашие и
ловкостъ, еднакво броди букацитъ на
Странджа и дори строи мостове по Веле-
ка съ свои пари и седи по механиктъ на
турската столица, дето пие вино чер-
вено и дарява хубавитъ българки — мо-
ми съ скѣпи нанизы — алтъни, ей така
за слава на името си. Така неговъ бли-
зкъ говори на сестра си:

„Сестро Лилянко, Лилянко,
сноще съмъ, сестро, отишелъ
въ Стамбулъ на Еди-куле,
на Едиколска механа.
Тамъ се съ Вълчана събрахме,
съ Вълчана — башъ хайдутинътъ,
та ме е Вълчанъ послужилъ⁴⁾
цървено вино буюма
и ме за тебе попита:
— Ходи ли, ергенова ли?
„Ко ходи „ко ергенова,
Лилянки ше хи проводе
три юза жълти ялтъне —
да ниже да се наниже,
да носи да се наноси.
„Ко е Лилянки прилѣгатъ,
и още ше хи проводе“ . . .

А тия харамии бродятъ изъ дебритъ на
Странджа, защото робското тегло отъ

турци и гърци е непоносимо. Първитъ
робятъ и безчестятъ, а вторитъ — кле-
ветятъ. И то дотолкова това тегло е
тежко, че и гората на Странджа, бъл-
гарската гора, която е нѣма зрителка на
много драматични сцени, съчувствува
напълно на роба, та единъ юнакъ, като
я пита защо е посърнала: дали огъ
слана или отъ пожаръ, тя му отговаря:

„Ой те тебе, добъръ юнакъ!
Не ме пожаръ опожари,
нито слана ознобила:
вчера презъ менъ подминаха
триста души църни турци,
та караха много робие:
първи синджиръ — отборъ момци,
втори синджиръ — млади булки,
трети синджиръ — малки моми“ . . .

Отчаяна пъкъ странджанска майка
кърши рѣце, че е въ невъзможностъ да
спаси единичкия си синъ-учителъ, накле-
ветенъ отъ фанариотитъ въ бунтарство,
само защото е буденъ и ги боде въ очи-
тѣ, та майката нарежда:

„Гьорги ле, учителю ле,
сино ле, единъ у майка!
Де да те майка укрие:
въ сандѣкъ ли да те заключи,
че земе да те зарови,
сино ле, да те не наидатъ,
не наидатъ — да те обесятъ!“

А той я teszi, че нищо не помага
предъ подлостята и клеветата, че него-
вата е решена, но пъкъ знае и защо ще
погине:

„Мале ле, ко ме обесятъ,
мале ле, да ме не плачешъ:
за вѣра ще ме обесятъ,
за вѣра — за България!“

И при все това духътъ на странджа-
неца и странджанката ни чай-малко не
е отпадналъ. Така, на задирванията и по-
желанията на турчина да склони едва
замомѣлата се странджанка девойка да
стане „бѣла ханѣмка“, тя ето какъ ди-
пломатично и поетично му отказва:

„Сейменинъ, сейменъ башио,
та рача, белки не рача,
ко ми сейменинъ направишъ:
отъ божуръ сукно марено,
отъ невѣнъ — жълти папуце
и отъ трендафилъ — терлике,
тогава у васъ ще дойда,
тогава ваша ще стана!“

¹⁾ добре, за дълъгъ пжтъ; ²⁾ нападаме;
³⁾ свърши; ⁴⁾ почерпилъ.

Но наредъ съ хайдутитѣ, изъ джбравитѣ на Странджа, споредъ народното повѣрие, бродятъ и всевъзможни неземни същества: юди, вили, самодиви, змейове. Нѣкои отъ тѣхъ влизатъ чакъ въ досегъ съ човѣцитѣ, каквито сж змейоветѣ, които се залюбватъ съ смъртни моми и момци, дарятъ съ неземна сила свои любимци, като ги правятъ „змейчеви“, помагатъ имъ въ работата и пр.:

„Замръкнала мома
На дебела нива.
Змей на пжтъ я чака,
чака, пречакова,
китка да хи земе,
китка — босилкова“ . . .

Дюни край Ропотамо

Снимка Хр. Наковъ

Или пъкъ млада булка ще се обложи съ „стрика си“ — девера си да пожене сама голѣма нива. Но кога поженала малко, се провиква:

„Змейове, златокрильове,
де да сте тука елате,
Калинки да помогнете!“

И тѣ се сипватъ изъ невидѣлица:

„Като, Калинко, дойдоха
дорѣ деветина змейове:
единъ хи дятѣ вагюли,¹⁾
другъ хи ржкойки сбираше,
други хи снопе вързуватъ,
салъ ми Калинка женала,
женала, оженала си“ . . .

Наминемъ ли между самитѣ обитатели на Странджа, дето кипи непосилна работа, придружена съ мелодичната странджанска пѣсенъ; надзърнемъ ли по хора, седѣнки, попрелки, меджии — ще чуемъ все сжщата пѣсенъ, акомпанирана съ овчарския кавалъ, чукането на конопа, царевичката . . . Защото тукъ всичко е работа.

Колко пъкъ се държи на работливостта, се вижда отъ това, че сама мома съветва момъка си да избира мома-кжщовница на хорото:

„Не отбирай, брайно ле,
мома на хорото,
ми отбирай, брайно ле,
мома на разбойтъ:
коя мома, брайно ле,
бръжко, брѣжко ткае,
брѣжко — че хубаво!
И отбирай, брайно ле,
мома на нивата:
коя мома, брайно ле,
брѣжко, брѣжко жене,
брѣжко — че хубаво!“

Тукъ въ пѣсенъта е отразена и цѣлата природа на Странджа съ джбравитѣ,

¹⁾ Бави, залъгва.

рѣкитѣ, върховетѣ, растенията, мѣстноститѣ . . . съ зеленитѣ имѣ пролѣтни наметала, изпѣстрени лѣте съ златожълти нивици, едърѣ и дребенѣ добитѣкъ, есенното златно рухо и зимната бѣлота.

Най-високиятѣ връхѣ на Странджа-баирѣ, Махияда, е взетѣ като символѣ на строгостѣ и намръщеностѣ, съ мъгли-тѣ, които често го обвиватѣ, та момѣ-кѣтъ сравнява грозотата и неприветливостѣта на момата, за която го преговарятѣ, така:

„Цѣрна е — като циганка,
дремна е — като шикалка,
сникната като — Махияда!“

А за гората на пролѣтѣ се казва:

„Сичка гора цвети, млади,
цвети, млади — клони брати,“

което недоволнитѣ отѣ робското положение очакватѣ съ нетѣрпение, молейки се презѣ ранна пролѣтѣ:

„Боже ле, мили Господи!
Летни ни, Боже, росица,
огрѣй ни ясно слѣнчице —
гората да се разлисне,
млади хайдукѣке да трѣгнемѣ“ . . .

И накрай една картинка отѣ най-новата странджанска епопея. Преображенското въстание, при което странджанци-

тѣ се вдигнаха като единѣ, за да отхвърлятѣ тежкото иго, и се изживѣха кратки, наистина, но възвишени чувства, изразени и въ народната пѣсенѣ съ стиха:

„Съмнало на Преображение,
девеѣстотинѣ и трета година:
въ цѣла се Странджа развѣватѣ
се бѣлгарски байряци,
бѣлгарски още — комитски.“

— — — — —
Но де ли може въ нѣколко само реда да се изброди всичко, що е отразено въ богатото народно творчество на Странджа! Всички нейни хубости, джбрави, долини! Да се надзѣрне въ всички гѣнки на бита, веществената култура, миналото на странджанеца!

Трѣбва да си тѣналь въ букацитѣ и джбравитѣ ѣ, да си лежалѣ подѣ дебелитѣ имѣ сѣнки, да си пилѣ студени-тѣ имѣ води; да си изживявалѣ потайнитѣ имѣ самоти — денемѣ и непрогледнитѣ имѣ тѣмноти — ношемѣ; да си трептѣль съ пулса на скромнитѣ ѣ обитатели, да си слушалѣ пѣснитѣ имѣ — тамѣ на нивата, по попрелкитѣ, меджиитѣ — та тогава да се каже, че си почувствувалѣ, наистина, хайдушкия лѣхѣ на Странджа!

Симфония на морето

Изгрява надъ морето

Снимка Илю Ивановъ

ГРАДЪТЪ НА ЗЛАТНАТА ПЖТЕКА

Петъръ Драгоевъ

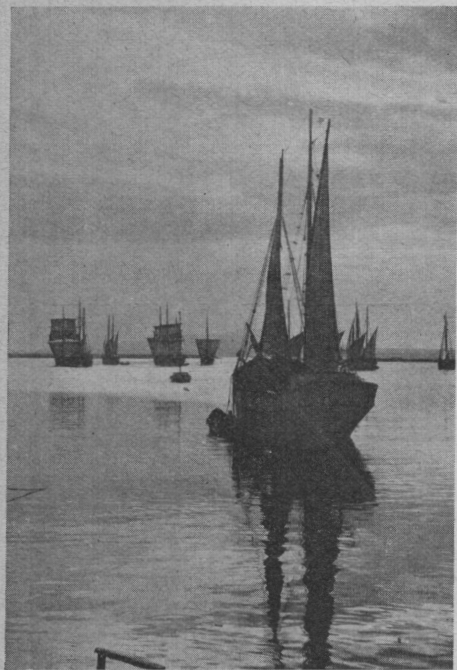
Казватъ, че най-скѣпъ кжтъ за човѣка билъ оня, дето се е родилъ. Но защо се забравя оня кжтъ, дето той е погледналъ съ духовнитѣ си очи? Другото, духовното раждане на човѣка — не му ли представя свѣта прекрасно преобразенъ и незабравимъ? А това ново раждане идва по-късно и по-пѣкога — далеко отъ родния кжтъ. Тогава, наредъ съ чувството ни на привързаностъ къмъ родното мѣсто, възниква и силната ни привързаностъ къмъ мѣстото, дето сме почувствуваели най-съкровениѣ и пламенни трепети и стремежи на душата. Но съзнателното и дълбокото винаги се налага надъ безсъзнателното и повърхностното, и затова твърде скоро въ това наше раздвоено чувство на привързаностъ взема надмощие привързаностъта ни къмъ нашето духовно родно мѣсто.

Ако споменътъ за детскитѣ ни лудории извиква въ душата ни сладостния

копнежъ по нѣщо неуловимо, смѣтно и все пакъ хубаво и мило, то споменътъ за първитѣ съзнателни и духовно озарени преживелици отъ юношескитѣ години ни кара да потрѣпваме отъ възторгъ и вѣра предъ бодритѣ устреми на духа. И ако мѣстото, дето е протекълъ детскиятъ ни животъ, буди тѣжното очарование отъ онова, което е било и нѣма вече да бжде, то мѣстото, дето е изгорѣлъ юношескиятъ ни животъ, крие за насъ онова мистично обаяние отъ идеала, което ни прави щастливи.

Бихме ли могли нѣкога да забравимъ оня кжтъ, дето сме усѣтили въ душата си благоуханието на любовта, опиянението предъ красотата и властния копнежъ по вѣчността? И може ли да има за насъ на свѣта другъ по-скѣпъ кжтъ отъ оня, дето сме били замаяни отъ чуднитѣ видения на юношескитѣ си години?

Къде не съм бил и какво не съм видял по този божи свят! Моите желания и съдбата ме отнасяха всред далечни и непознати морета, планини и градове. Съвзторженит си очи обгърнах прочути градове и природни кътове, за които вдъхновени люде са написали грамади от книги; захласнат и ням, пребродих някои от пещищата, по които някога са бродили великит сѣнки на миналото, или пък са

Бургаски пристанъ

Сн. Хр. Наковъ

се пораждали събития, които са преобразили свѣта; съ почти религиозно благоговение впивах жадния си погледъ въ великит творби на изкуството. Толкова много чудни и незабравими образи и видения на хубавата изненада, безъ които свѣтътъ би заприличалъ на пустиня! И, все пакъ, нищо не заличи въ душата ми спомена за най-сѣпия ми кътъ въ свѣта — Бургасъ.

Има ли по-хубави години въ живота на човѣка отъ тия между петнадесетата

и двадесетата му година? Презъ тия години човѣкъ върва, че свѣтътъ е създаденъ за него, че всичко, каквото поиска, ще му се даде. Тогава той не живѣе, а гори — върху олтара на смѣлит си и вдъхновени мечти. Тогава азъ открихъ, че на тоя свѣтъ животътъ е най-върховното благо, че човѣкъ е съ възможноститъ на богъ, че доброто и красотата са живи не само вътре въ насъ, но и извънъ насъ, че . . . О, какво ли не открихъ презъ ония години на пламененъ възторгъ?

Често, при хубаво време, преди пукването на зората, азъ прекосявахъ незастроеното тогава поле предъ казармата, навлизахъ въ градината и бързо се спускахъ на пустия бръгъ. Морето биваше тихо и спокойно. Изтокътъ пламенѣеше. Всичко наоколо биваше притихнало въ трепетно очакване на чудото. Изправенъ на бръга, дето почти безшумно приписваха нѣжнитъ вълни на леко надипленото море, азъ впивахъ погледа си въ далечния пожаръ, отъ който щѣше да се роди слънцето. Като по чудо, една златиста ивица се плъзваше предъ мене — върхътъ на слънцето се бѣ показалъ надъ водата. Скоро тя се превръщаше въ златна, царствена пѣтека. Струваше ми се, че по тая пѣтека можехъ да стигна до слънцето . . . Златната пѣтека на слънцето! — Пѣтеката къмъ идеала, пѣтеката, по която — мислѣхъ си — щѣше да премине цѣлятъ ми животъ . . .

Неусѣтно, пѣтеката губѣше златото си и заблестяваше — чиста и бѣла, сякашъ посипана съ диаманти. Слънцето бѣ отскочило високо надъ морето. Животътъ клокочеше отново — стихиятъ, загадъченъ и вѣчно младъ. Чудото бѣ дошло. Не само всредъ природата, но и въ душата ми. Чувствавахъ се възроденъ. Върата ми свѣтъше като самото слънце. За мене всичко бѣ възможно: хората можеха да станатъ по-добри и животътъ — по-красивъ. Достатъчно бѣ само да се посочи на всички златната пѣтека, която ме свързваше съ слънцето.

то. Велики мечти на още по-велика младост! По-късно разбрахъ, че хората търсятъ не златни пжтеки къмъ идеала, а златни монети, и че съществуването на слънцето откриватъ чакъ по пладне, когато почне да ги жули съ горещитѣ си лжчи . . . Разбрахъ още, че хиляди нѣща теглятъ човѣка настрана отъ златната пжтека и, ако не е силенъ, винаги може да я загуби отъ очитѣ си.

Колко пжти съмъ потрѣпвалъ отъ ужасъ при мисълта, че може да се помрачи или да изчезне съвсемъ отъ очитѣ ми златната пжтека на моята първа младост! Какво би билъ животътъ ми безъ тая чудна пжтека, по която нѣкога навлѣзохъ въ свѣта? Въ какво бихъ

вървалъ въ ония мигове, когато съдбата ми е поднасяла най-горчивитѣ разочарования? Какво би разкъсвало непрогледния мракъ на скръбта, която толкова пжти е върхлитала душата ми? Какво би укротявало буйния ми и справедливъ гнѣвъ, когато съмъ билъ готовъ да дигна ржка върху другитѣ или върху себе си?

И ето, докато се питамъ, азъ виждамъ въ спомена си златната пжтека, леко потрепваща върху морето, и сърдцето ми прелива отъ умиление къмъ най-скжпия за мене кжтъ на свѣта — Бургасъ, дето тя нѣкога блесна като чудо, за да не изгасне никога.

СТАРАТА ГОРА

*Измина зимата сурова
и пролѣтъ вредомъ разцвѣтъ.
Съ премѣнна шарена и нова
се кичи старата гора.*

*Южнякътъ студове прогони
отъ нашата земя далечъ.
Премръзналитѣ сухи клони
напжпиха отново вечъ.*

*Лжчитѣ слънчеви огръха
въ гората влажната трева.
И птици весело запѣха
на свойта радостъ пѣсенята.*

*Кукурякъ, иглика и лалета
цвѣтятъ навредъ подъ всѣки храстъ.
Отъ всички клони и дървета
се носи бодъръ, веселъ гласъ:*

*— При менъ елате всички хора,
при мене, старата гора,
за да забравите умора,
несгоди, грижи и тжга!*

ПАУЛИНА СТАНЧЕВА

ЕДНА НОЩЬ ВЪ СТРАНДЖА

Константинъ Н. Петкановъ

Нарекохме се да изядемъ едно печено агне на жаръ въ сърдцето на Странджа. Речено — сторено. Около двадесетъ души млади хора се приготвиха за пѣтъ. Отъ Малко-Търново излѣзоха три натоварени коня и най-веселата дружина въ свѣта. Тръгнахме изъ пѣтя и, преди да бѣхме изгубили отъ очи градчето, запѣхме бодри пѣсни. Слнцето се издигна нависоко, накара ни да положимъ вѣнци отъ джбова шума на главитѣ си и разгони гълъби изъ свѣтлото небе.

— Кѣде ще нощуваме?

— При „Хайдушкото кладенче“.

— Далече ли е?

— Измори ли се вече?

За да покажа, че не съмъ се изморилъ, отбихъ се отъ пѣтя, пресѣкохъ една горска поляна, намѣрихъ се до брѣга на жълтъ сипеи и се провикнахъ. Ехото разбърка въздуха въ низината и падна върху водитѣ на бистрата рѣка. Обади-ха се още нѣколко души, разбудихме гората отъ обѣдния ѣ сънь и я накарахме да ни държи гласъ на пѣснитѣ.

Минахме по Вълчановия мостъ, огледахме се въ бистритѣ води на рѣката и завихме налѣво, тръгнахме презъ високи бурени и сочна трева. Навлѣзохме въ стара гора. Вѣковни джбове се препичаха на слнцето и тежко пѣшкаха. За мене всичко наоколо бѣше ново и незабравимо. Сочната трева, горскитѣ цвѣта ме привличаха съ свежата си красота, а пѣкъ плещеститѣ джбове ме завладяваха съ юначеството си. Азъ вървѣхъ и, макаръ че тогава бѣхъ двадесетгодишенъ, струваше ми се, че съ подкрепата на странджанската гора бихъ завладѣлъ цѣлю царство.

Задъ мене изпрѣхтъ конь, обърнахъ се и видѣхъ единъ отъ дружината да язди. Присмѣхъ му се, а той се провикна и ми отговори:

— Ти нищо не разбирашъ отъ разходка! Който иска да усѣти хубоститѣ на Странджа, трѣбва да я преброди на

конь! — разпери рѣще, пое дълбоко въздухъ и пакъ се провикна съ гърдения си гласъ.

Азъ се изравнихъ съ коня, дрѣпнахъ ленивеца за крака и се помѣчихъ да го съборя на земята. Той ме ритна, отстрани ме, скочи отъ седлото и се нахвърли върху ми. Сборичкахме се изъ тревата и събрахме около насъ цѣлата дружина. Играта ни се превърна въ борба. Съблѣкохме връхнитѣ си дрехи и преплетохме рѣще. Азъ успѣхъ да извия дѣсницата му и другарѣтъ ми колѣнчи отъ болка.

— Остави ме, счупи ми рѣката!

— Признай се за победенъ!

— Признавамъ се!

Оставихъ го, подскочихъ отъ радостъ и се затъркаляхъ изъ буренитѣ. Дружината запѣ народна пѣсень и отмина напредъ. Сега азъ вървѣхъ на опашката, поглеждахъ якитѣ джбове и чакахъ да ме похвалятъ за силата ми.

— Тука, тукаа! — провикна се черноокиятъ красавецъ Стефанъ.

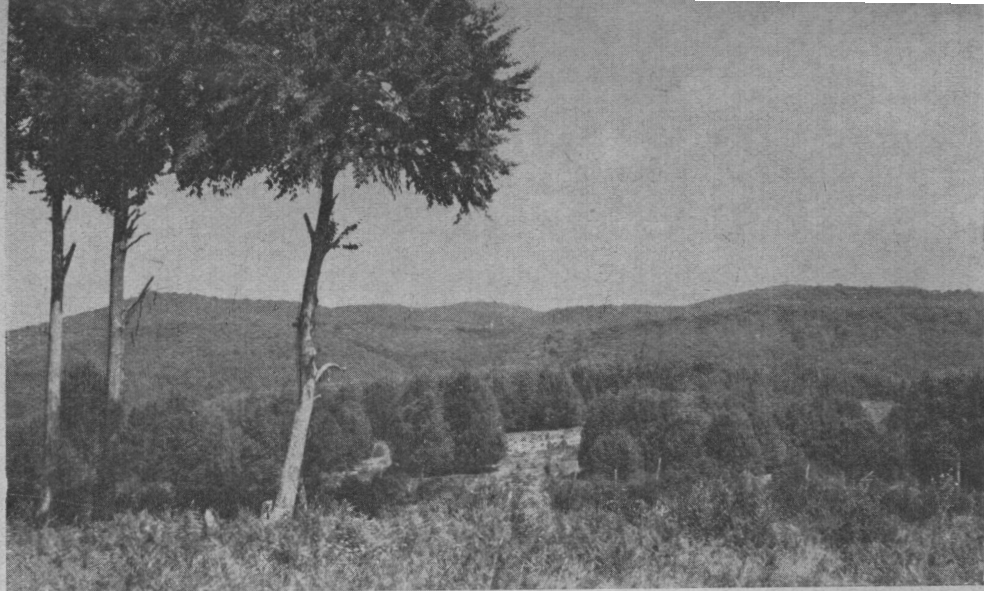
— Идаа! — отвърнахъ азъ и изтичахъ напредъ.

Конетѣ бѣха спрѣли до дънера на два стари джба. Тукъ бѣше „Хайдушкото кладенче“ и цѣлата дружина се разхвърли за почивка. На нѣколко крачки отъ мене, отъ коренитѣ на грохналъ букъ извираше бистра вода и се стичаше къмъ близката рѣка. Безъ да почивамъ, пристѣпихъ къмъ извора, колѣничихъ и докоснахъ устни до студената вода.

— Брей, на глѣтки пий, много е студена, ще те пресѣче!

Най-излишното нѣщо за младия човѣкъ сж съветитѣ. Напихъ се на единъ дѣхъ, следъ това наплискахъ лицето си и се обърнахъ къмъ планината, която бавно се издигаше отъ земята и леко галѣше съ джбови и букови клони свѣтлосиньото небе.

Следъ малка почивка, по-опитнитѣ тръгнаха изъ гората да търсятъ овчарски колиби, за да купятъ не едно, а две

Странджански гори

Снимка Г. Горовъ

агнета. Нѣколко души останахме при изворчето да пазимъ дрехитѣ. Въ едни десаги азъ намѣрихъ мрежа, измъкнахъ я и нагазихъ водата да ловя риба. Губихъ се до късно изъ бистритѣ бързеи на рѣката и за моя радостъ, уловихъ половинъ торба риба. Върнахъ се доста изморенъ, подхвърлихъ небрежно торбата въ краката на Стефана, тръснахъ се на земята и се загледахъ въ далечното тракийско небе. Почти бѣхъ задрѣмалъ, когато стъ гората излѣзоха другаритѣ, които бѣха отишли да търсятъ агнета. Връщаха се съ праздни рѣце.

— Ами сега, какво ще правимъ безъ агнета?

— Ще му намѣримъ леснината! — обади се стариятъ харамия Лефтеръ, нарами пушката си и изчезна въ гората.

Смрачи се. Вечеряхме хлѣбъ и сирене и легнахме за сънъ. Дружината се умълча и надъ насъ тихо, но съ дълбокъ гласъ заговори гората. Азъ отворихъ очи, проследихъ въ мрака две мажки звезди и забравихъ, че съмъ на двадесетъ години. Почувствувахъ се като невръстно дете, изгубено и забравено. Безъ да мисля за страшни нѣща, страхътъ се надвеси надъ мене и съ тежка рѣка притисна гърдитѣ ми. Отъ дветѣ ми страни лежахъ другари, но тѣхната бли-

зостъ не бѣ достатъчна да се бори срещу безпокойството ми. Не чакахъ нито хайдутинъ, нито дивъ звѣръ, а пѣкъ бѣхъ готовъ всѣки мигъ да скоча, да запали сухитѣ дърва и да освѣтя всичко наоколо.

Джбоветѣ допрѣха глави единъ до другъ и си зашепнаха вѣковни тайни. Ромонътъ на рѣката се избистри, отдѣли се отъ горскитѣ въздишки и засвири съ тънки сънени свирки. Изострихъ слухъ и доловихъ странни думи. За пръвъ пѣтъ чувахъ неземни гласове. Единъ сребъренъ гласецъ нареждаше еднообразна приказка, а следъ него други гласове се смѣха и се задѣхваха отъ веселие. По едно време топла вълна грабна въ пригрѣдкитѣ си горската нощъ и я залюлъ като въ люлка. Една птица проплака и цѣлата гора притаи дѣхъ. Леко извърнахъ глава да видя, дали другаритѣ ми спятъ, но всички ми се видѣха натъркаляни като сухи горски пѣнове. Още нѣколко мига и азъ щѣхъ да извикамъ отъ страхъ, но изведнажъ Стефанъ извика, подскочи и заудря съ рѣце около леглото си. Всички наскочахме отъ леглата си. Азъ дори намѣрихъ сили да се засмѣя на страхливеца.

— Защо извика?

— Нѣщо меко падна върху лицето ми.

Нѣколко души запипаха съ ржце около леглото му. Единиятъ отъ тѣхъ набара едра горска жаба, улови я за краката и я размаха предъ очитѣ ни.

— То било жаба! — и всички се разсмѣхме.

Тѣкмо се готвѣхме отново да легнемъ, пристигна Лефтеръ съ единъ овчаръ, който носѣше две агнета. Едното агне проблѣя и прогони съня ни. Разшетяхме се, запалихме голѣмъ огънь, на сѣдахме около него и заслушахме приказкитѣ на харамията Лефтеръ. Отъ всички най-доволенъ бѣхъ азъ. Слушахъ Лефтера и неговитѣ думи тѣй се преплитаха съ нощнитѣ гласове на гората, че презъ тая незабравима вечеръ азъ почувствувахъ невидимитѣ ласки на безсмъртната любовъ.

Овчарѣтъ закла агнетата, одракожитѣ имъ, наниза ги на дълги джбови прѣти и ги закрепи на колове край дебелата жаръ.

— Момчета, донесете още сухи дърва!

Разтичахме се изъ гората и азъ забравихъ за страннитѣ гласове. Нахълтахъ навѣтре, измѣкнахъ дебели вършини изподъ стара шума, помѣкнахъ ги и обезпокоихъ съня на старитѣ буки и джбове. Препънахъ се въ единъ клонъ, паднахъ по очи, но нищо лошо не ми се случи. Изправихъ се, погледнахъ огъня, забелязахъ агнетата и завихъ като вълкъ да сплаша дружината...

На разсѣмване пакъ налѣгахме за сънь, но едва затворихме очи и надъ насъ небето започна да става леко и хладно. Върховетѣ на дърветата се отдѣлиха отъ тъмнината и се задържаха въ пълень покой. Една невидима ржка се промѣкна презъ джбовитѣ листа и

хвърли млѣчна дреха върху близката рѣка. Гласоветѣ изчезнаха и азъ наистина бѣхъ готовъ да заспя дълбокъ цѣлебенъ сънь. Тѣкмо се унесохъ въ дрѣмка и два последователни пушечни гърмежа ме разсъниха. Надигнахъ се и се загледахъ предъ себе си. Утрото бѣ дошло и надъ цѣла Странджа лежеше съвсемъ чисто и бодро небе.

Излая куче и лаятъ му кръстоса гората. Разнесе се трети гърмежъ. Отъ високата папратъ излѣзоха двама души и тръгнаха къмъ насъ. Единиятъ размаха убитъ заекъ и високо поздрави:

— Добро утро, момчета, изненадахме ли ви?

— Вий ли гърмѣхте?

— Хвърлихме на три зайци, но само единия ударихме. Ще го сготвимъ съ чистъ зехтинъ.

— Нѣмаме нито зехтинъ, нито сѣдина.

— Ний си носимъ всичко! ...

По пѣтеката се зададе дружина. Между тѣхъ имаше и три млади момичета. Едното се казваше Радка. То изтича напредъ, спрѣ се срѣдъ зелената папратъ и се усмихна. Въ сѣщия мигъ се усмихна и слѣнцето надъ гората. Азъ се загледахъ въ Радка, но тя не ме забеляза. Станахъ отъ мѣстото си, отидохъ подъ едно дърво, уловихъ се за висналъ клонъ и започнахъ лудо да се люлѣя и да се провиквамъ ...

Настѣпи деньтъ. Радка слѣзе въ рѣрѣката да напръска синитѣ си очи съ бистра вода. Останалитѣ две момичета се заловиха да готвятъ заека. По едно време ми се стори, че не съмъ пѣлъ цѣла вѣчностъ. Надухъ гърди и запѣхъ.

Цѣлата дружина се събра на купъ. Стефанъ даде тонъ и подхвана хорова пѣсень. Екна цѣлата Странджанска гора.

СЪ А. СТРАШИМИРОВЪ НА ОСМАНЪ БАИРЪ

Петко Росенъ.

На Османъ баиръ е манастирътъ Св. Петка; чествува се следъ Великденъ, въ петъкъ. Този манастиръ е новъ, или по-право наскоро възобновенъ.

Присънило се на баба Ерма отъ с. Коджабукъ, че тамъ е свето мѣсто, повторилъ се, потретилъ ѝ се този сънь, и то така внушително, че станалъ единъ видъ бѣло видение: сънь на яве. Не оставила на мира стареца си дѣдо Кра-ле, докато не отишли на указаното ѝ мѣ-сто да направятъ онова, което ѝ се по-велявало свише: още съ първата копка открила ковчеже съ свети вещи: кръстъ, света чаша, иконата на Св. Петка и пр. Стекло се мало и голѣмо да види и се увѣри въ това чудно чудо. Поразкопали насамъ-нататъкъ и разкрили основитѣ на старо църковище, въ олтаря на което бликналъ бистъръ изворъ. Върху сами-тѣ основи на старото църковище по-строили, на бърза ржка, манастирче и се почнало всенародното му чествуване. Баба Ерма умрѣла на връхъ Великденъ — на Възкресение Христово, и това ка-точе било едно потвърждение на нейна-та света мисия — „тя не умрѣ, тя въз-крѣсна“ — думали нейнитѣ близки . . . Защото изпълнила божие повеление.

Народътъ по тия мѣста е много ре-лигиозенъ. Особено онзи, отвждъ грани-цата. Около всѣко село има по нѣколко манастирчета — оброчища, дето наро-дътъ на уреченъ празникъ се събира на панагиръ. Всички тия оброчища, оба-че, останаха отвждъ границата.

Една неутолима душевна нужда бѣ за преселенитѣ отсамъ границата липсата на такова свето мѣсто.

Възобновениятъ манастиръ Св. Петка бѣ каточели даръ божий. И като нѣщо ново, посещението му бързо станало все-народно.

На втората, на третата година Св. Петка бѣ вече истински панагиръ, зашто този панагиръ задоволяваше друга нужда: даваше възможность на българ-

тѣ отъ дветѣ страни на турската гра-ница да се срещнатъ, да се видятъ и из-прикажатъ. По това време минаването на границата бѣ нѣщо много обикновено. За народа тя каточели все още не съществуваше. Особено за ония, минали отсамъ границата българи, които все още тжгуваха за своитѣ родни огнища и бащини гробища. Гората, презъ която минава границата, като тъменъ облакъ съединява разстоянията отъ новитѣ се-лища отсамъ границата и старитѣ отта-тъкъ, сравнително малки, та отиването и връщането бѣ най-лесно. А на Св. Петка, на панагира, тия срещи добиха почти общонароденъ характеръ, та нито наша-та, нито турската властъ не изискваха никакви формалности.

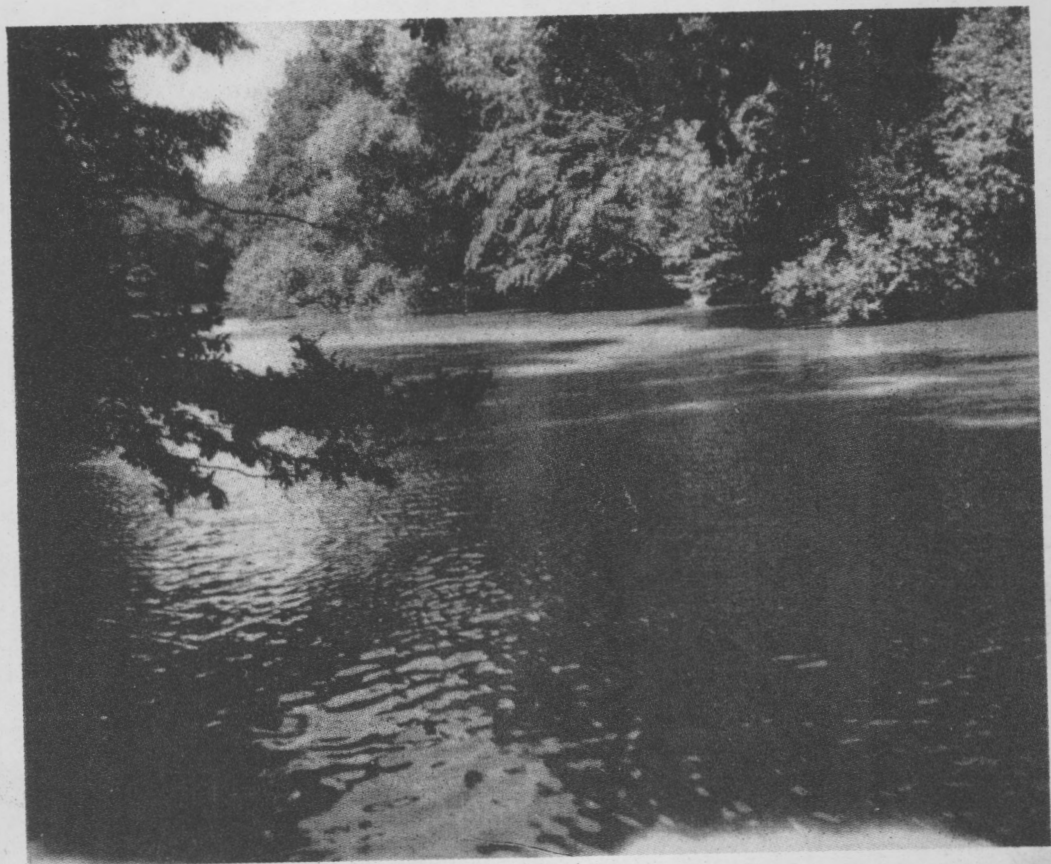
Страшимировъ бѣ учителъ въ много-кратно описаното отъ него с. Турско-Аюгюнъ. То е на самата граница, населе-но изключително съ преселници изъ бъл-гарскитѣ села отвждъ границата. Преди Великденъ бѣ въ града. Навърташе се около нашия ханъ — свърталище на всички немирници. Забърза се да си оти-ва. Искалъ непремѣнно да отиде на па-нагира. Той бѣ много жаденъ за на-блюдения на народния битъ и обичаи и такова сборище на българи отъ две-тѣ страни на границата му се вижда-ше много рѣдкъ случай . . . Тия му наблюдения го направиха такъвъ голѣмъ апологетъ на благонравieto на нашигъ рупци. Азъ бѣхъ ученикъ, дошелъ да прекарамъ великденската ваканция, та замъкна и мене. Възседнахме пѣргави кончета и заминахме. Лонгозитѣ около Маледрата бѣха тъмни и непроходими, обширната Равна гора бѣ все още дев-ствено буйна и безкрайна, Факия-де-ре бистра, многоводна и пѣнлива, а Бѣла-рѣка, съ стремителнитѣ си пѣнливи бързеи, бѣ действително непрекъснато бѣлвало се платно, препасало зелената горска самота. Шо пѣсни, шо възторзи бѣха изъ цѣлия пѣтъ! Страшимировъ бѣ

дълбоко нагазилъ изъ сказанията за легендарния Индже войвода и всѣка поличба го подсъщаше за нѣкакъвъ подвигъ на тоя царственъ юнакъ, оставилъ незабравими спомени изъ тия покрайнини. Едва повечери стигнахме на панасира. Около бистрия вграденъ изворъ се трупа върволица народъ да си зачерпи водица изъ тоя свещенъ източникъ. Изъ околната изгрѣвна поляна сж се настанили, като войска на бивакъ, надолитѣ посетели. Младитѣ вече сж се задѣлили на малки хорца и тропатъ ли тропатъ, а по-старитѣ, приклекнали, едва що сж се вгледали едни въ други, все още не сж имъ се отпушили душитѣ за по-дълго изприказване . . . Гледатъ се вторачено, питатъ и отговарятъ откъслечно или само съ кимане на глава, а изъ очитѣ имъ тече потокъ отъ умиление. По тъмно навалицата е вече доста голѣма, играчитѣ сж се обединили въ голѣмо, голѣмо хоро, каквито само чинитѣ рупци могатъ да разкъшатъ. А по-далеко, изъ гжсталака, сж лумнали буйни, свѣтли огньове, около които старитѣ готвятъ топла вечеря, подсладена съ сладки и умирли приказки за онова, което е било нѣкога, когато сж били заедно, и това, което е станало следъ тѣхната раздѣла. Така минава цѣлата нощ. За сънъ и почивка — не става и дума. На ранина огньоветѣ сж вече загаснали, хсрата изморени и се започва прибирането. Мнозина отъ дошитѣ изъ турско искатъ да минатъ границата по тъмно. А тя, границата, е на единъ хвърлекъ — промъкнешъ се и толкова. И все пакъ — граница е: тамъ е турско, тука — българско. Само момчетата не бързатъ; ще дочакатъ най-важния моментъ — борбата, пехливанлъка. Особено ония, които ще взематъ участие . . . Съмнало-не съмнало, гайдитѣ, зурнитѣ, тѣпанитѣ обръщатъ свирнитѣ си на гюрешъ — на борба. Борбата се започва съ най-малкитѣ хлапетии, та по-голѣми, по-голѣми, докато се дойде до башоветѣ. Последната двойка ще дѣли мегданъ и за славата и за подаръка: голѣмъ кжсъ шарена басма

и живъ овенъ . . . Съ какво тържество победителната група отнася басмата, направена на знаме, и обкичения овенъ, съ какъвъ гуляй ще се изяде и изпие всичко, спечелено отъ борбата!

Поляната малко по малко обезлюдява. Ние се щураме насамъ-нататъкъ, възхищаваме се на ясниятъ широкъ хоризонтъ. Страшимировъ е въ възбуда. „Трѣбва да ви кажа, приятели, че споредъ мене, тукъ, на това мѣсто, е билъ прославениятъ нѣкогашенъ манастиръ на Григория Синаитъ — школата на исихаститѣ. Ако Иречекъ бѣ дохождалъ тукъ, на самото мѣсто, не би се колебалъ да го търси тамъ нѣкъде къмъ Бакаджицитѣ и Сакаръ планина . . . Да се има предвидъ и това, че при последното си връщане изъ Св. Гора Григорий е слѣзълъ въ Созополъ и оттамъ се отправилъ за своя манастиръ. Ако манастирътъ му бѣше къмъ Сакара, нѣмаше защо да избикаля чакъ по Черно море, а щѣше да мине или направо, по сухо, откъмъ Бѣломорието, или презъ Цариградъ, Родосто и пр. Това мѣсто е голѣмо българско светилище и не напразно Ив. Александъръ го е така щедро обдарявалъ. Тукъ получиха божественото си вдъхновение Теодосий Търновски и цѣлиятъ му клиръ“ . . .

Свършилъ-не свършилъ съ манастира; вторачи се на югоизтокъ и дума: „А татъкъ-хее — на онзи ридъ, е Караевренската кула. Тя е центърътъ на първото голѣмо и добре организирано българско въстание презъ юлий 1810 година. Тукъ бѣха се събрали почти всички наши стари войводи, начело съ Инджето, Кара Кольо, Добри войвода, Вълчанъ войвода, Ангелъ войвода и колко, колко други. Но душата, организаторитѣ на този бунтъ бѣха Факискитѣ Белени и Ичменскитѣ Узуновци; потомъкъ на които е Стефанъ Караджа . . . Две думи за последния моментъ на тоя бунтъ: Юмеръ Дразътъ, спяхията на тая областъ, заедно съ цѣлата си рая, се затворилъ въ мощната си кула. Обикалятъ нашитѣ войводи, рѣмжатъ, заканятъ се, но какво

КАМЧИЯ

снимка ГАВРИЛОВЪ

могатъ да направятъ съ своитѣ шишенета на тая каменна твърдина. Направили възможното: Домусъ араба! Събрали селскитѣ дикани, поставили ги на колесница съ по две колелета и, скрити задъ диканитѣ, приближаватъ кулата. Тогава шнитѣ пушки не сж могли да пробиватъ диканя. Намазватъ кулата околорвръстъ съ катранъ и я запалватъ: димъ и пламъци я обхванали. Обсаденитѣ не могли да изтърпятъ и започнали да скачатъ. Сума ти свѣтъ се изпотрошилъ . . . Така се свършва епопеята на Караевренската буна, за която азъ вече съмъ записалъ поне двадесетина пѣсни . . .

Ето ви една:

„Темна се мъгла зададе . . .
 Не било мъгла отъ Бога,
 Ми било мъгла отъ барутъ . . .
 Запалили сж кулата,
 Кулата Каравренската.
 Дразтъ на порти седѣше,
 Кървави сълзи ронѣше,
 Ронѣше и нареждаше:
 Горете, моми и булки,
 Горете, бѣли кадѣни,
 Да ви не фати Инджето,
 Инджето кара Феизтъ“ . . .

Време е и ние да си отиваме. Възседнахме кончетата и по добре личаща пѣтека поехме изъ гората. Въ разговори и пѣсни, ние така сме се улинали, та и не заглеждахме на коя посока отиваме. По едно време предъ насъ лѣсна голѣма поляна, а всрѣдъ поляната насѣдали на колело двадесетина турски войници. По срѣдата изправенъ офицеръ имъ предава нѣщо като словесно. Спрѣхме и се колебаемъ: напредъ ли, назадъ ли! Тодорчо, кметътъ, сбута коня и дума: „Я ке бѣгамъ“ — и хукна назадъ. Последваха го още нѣколкомина. Ние съ Страшимировъ подкарахме конетѣ къмъ турцитѣ, спрѣхме и почнахме да се обясняваме: бѣхме на сбора, сбъркали сме пѣта — упжтете ни.

Казаха ни: — Хей тамъ, насреща, на другия край на поляната е българскитъ постъ — идете тамъ.

Шибнахме конетѣ и право тамъ. Какво да видишъ: една сѣнница отъ шума, а на слънцето единъ голъ войникъ, голъ

Крайморски кремъ

Сн. Хр. Наковъ

както майка го е родила, се изтѣга върху постлания си шинелъ. Опралъ си дрехитѣ и чакалъ да изсъхнатъ. Думаеме му: бива ли така, самъ самичъкъ и голъ. Така ли се пази граница? Я вижъ ония отсреща. Смути се и мѣнка: „Другаритѣ ми отишли на сбора“. Постъвзе се и добави: „Отъ ония отсреща ли, отъ тѣхъ ли да я пазя? Само да имъ навикамъ!“

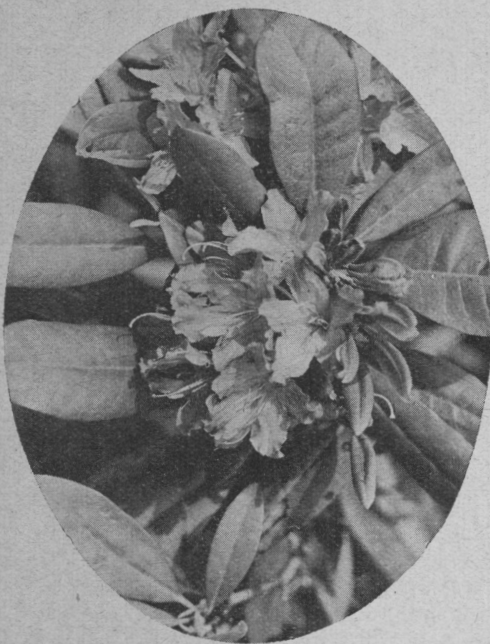
Презъ поляната се зададоха тримата му другари. Обкичени съ китки, накрили шапки, нарамили пушкитѣ като сопи, идатъ и гълчатъ. Като ни съгледаха — спрѣха се и почнаха да се тъкматъ, помислили ни за нѣкакви началства, но щомъ ни видѣха, че сме цивилини, единъ презъ другъ започнаха да разправятъ какво и що видѣли на панаира.

— Ами борихте ли се? — нита ги голниятъ имъ другаръ . . . Посмѣлчаха се и единиятъ подхвана: „Ехъ, ако не бѣше Грездовото Гене, щѣше да видишъ каква

басма и какъвъ овенъ щѣхме да ти домъкнемъ . . . Отде се изврѣ!“ Грездовото Гене бѣше башъ пехливанинъ изъ тия мѣста; той взелъ славата и наградитѣ.

Упѣтиха ни да се върнемъ назадъ — инакъ съвсемъ щѣхме да се объркаме.

Минахме Бѣла рѣка и ето ни надъ Коджабукъ. На мегдана пѣстро-пѣстрило отъ хора. Особено ясно се чуватъ

Зеленика

Сн. Хр. Наковъ

зурнитѣ и тѣпанитѣ. Явно е — сборътъ продължаваше въ селото. — Да отидемъ да погледаме. — Тѣкмо що бѣха почнали борбитѣ.

Въ срѣдата на мегдана се шири и подсмива, че нѣма кой да му излѣзе, голъ, плещестъ гигантъ, Алишъ пехливанъ, дошелъ специално за борбитѣ чакъ отъ Лезенградъ. Кааза пехливанинъ, макаръ

вече доста старъ. Наоколо сж насѣдали всички първенци, задъ тѣхъ правостоящи, та жеңуря, та момчетии. Кметътъ обикаля изъ мегдана, пази редъ и подканя този-онзи отъ известнитѣ борци да излѣзе срещу Алиша. Никой не се мръдва. — Турчинътъ се разхожда, прави разни уюни, плѣска съ рѣце и продължава да маже тѣлото си съ зехтинъ.

По едно време на мегдана изкочи младъ, строенъ българинъ, хвърли си горнитѣ дрехи и остана само съ потури . . . „Маркоолу, Маркоолу“, замълви се отъ всички страни. „А да го видимъ!“ Маркоолу бѣ най-силниятъ борецъ въ цѣлата околия. Турчинътъ се широко ухили, че се бѣ намѣрилъ най-сетне кой да му излѣзе насреща и изви-ка: „Сакж тутъ, пехливанъ!“ (Здраво дръжъ, борецо!)

Маркоолу като змия се вплете около дебалата снага на турчина и се опита да го вдигне; Алишъ се смъкна на земята и седна. Седи и не мърда. Маркоолу се осуква около него, оттукъ го подхване, отъ тамъ се опита и пакъ се изплѣзне. Колѣничилъ, преграбчи турчина презъ кръста: последниятъ посегна съ дѣсната си рѣка презъ лѣвото си рамо, хвана българина малко задъ плешката, понаведе се и го преметна нѣкъде-си напредъ. Маркоолу, бледенъ, съ опрашенъ грѣбъ, признакъ, че е победенъ, приближи Алиша, потупа го по рамото — знакъ, че се признава за надвигъ, и пехливанлъкътъ се свърши.

Зурнитѣ съ високъ възгласъ скѣсахъ свирната и веднага подхванаха хороводни свирни. Изви се голѣмо, голѣмо хоро.

Ние възседнахме кончетата и отминахме.

Черноморски вълни

Сн. Хр. Наковъ

ОСТРОВЪ СВ. АНАСТАСИЯ

Крумъ Кънчевъ

Нѣкой бѣше писалъ, че въ Черно море имало малъкъ островъ съ малобройно, ала високо просвѣтено население. Ставаше дума за островъ Света Анастасия, кждето по онова време бѣха принудително подслонени за кратко нѣколцина наши общественици.

Всѣщностъ, споменатиятъ островъ, отстоящъ на три мили източно отъ Бургасъ и на около миля отъ едноименния носъ (известенъ съ името Цукаля) е ненаселенъ. И както ще бжде изтъкнато въ следващитъ редове, другаде трѣбва да се търси неговата слава.

Подобно на своитъ черноморски събратя, и Света Анастасия е малъкъ островъ, даже твърде малъкъ: между осемъ и деветъ декара, съ десетметрова височина. Скалистъ и безводенъ. Почти лишенъ отъ растителностъ, ако не се смѣтатъ десетината плодни дръвчета и мъничкото изоставено лозенце. Съ отвесни брѣгове. Трудно достъпенъ. Въ съседство съ подводни камъни и плитквини, като се изключи югозападната му частъ, гдето има малко пристанище, удобно за приставане на неголѣми плавателни сѣдове.

Малкото островно пространство е заето отъ две сгради за живѣне, църква, маякъ съ жилище къмъ него, два кладенеца (всѣщностъ водовмѣстители за дъждовна вода), хлѣбопекарница.

Маяковата бѣла свѣтлина излита отъ

двадесетметрова височина надъ морето. Вижда се отъ около петнадесетъ мили. Едно приспособление препраща червена свѣтлина, видима за плаващитъ откъмъ югъ по посока на Бургаския заливъ. Тѣ трѣбва да се съобразятъ съ нея, да счупятъ чертата на своя пѣтъ малко въ дѣсно, за да избѣгнатъ врѣхлитане върху така нареченитъ „Биволи“ (шестседемъ издадени надъ водата камъни предъ носоветъ Ативоло, Акра, Акинъ), както и върху опаснитъ приостровни скали. Маякътъ се самозапалва, та става излишенъ пазачътъ, който единственъ би внасялъ животъ въ този безлюденъ островъ.

Старата манастирска сграда на два пѣти е преправяна и подновявана, но неизползувана и лишена отъ грижовно пазене и поддържане, повторно ще запустѣе, като намиращата се въ съседство църквица. Въ нея не се извършва богослужба, почти не се посещава отъ поклонници, а представлява повече прицелна точка за изследвачи на старинната иконопись, стенопись и вѣрска дърворѣзба.

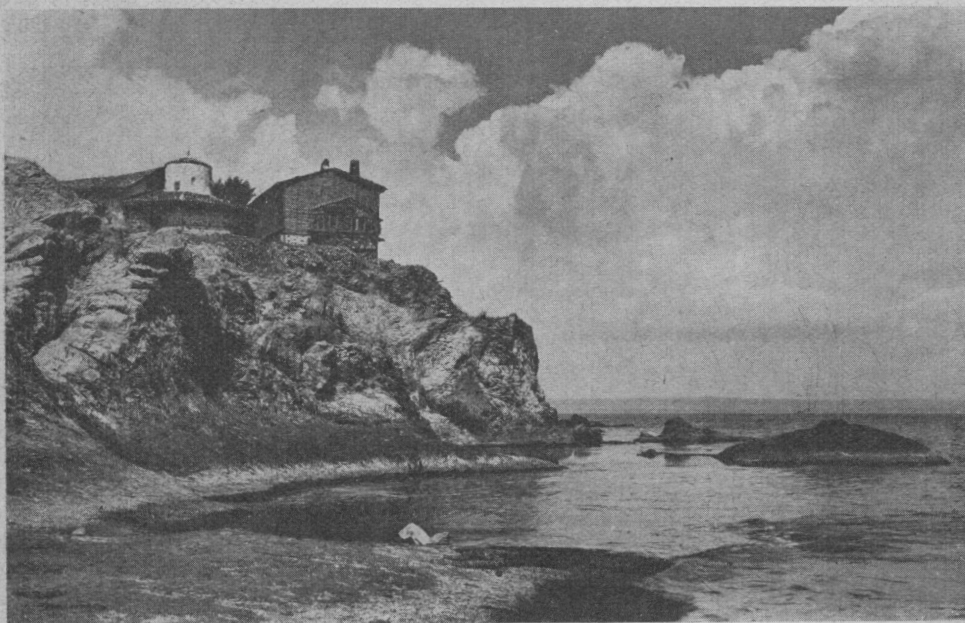
Манастирътъ е основанъ преди повече отъ две столѣтия отъ гърци, а за църквичата се мълви, че въ сегашния си видъ била издигната по починъ и жертвувани срѣдства на нѣкой-си хаджи Петъръ отъ Котелъ.

Току въ срѣдата на църквата има четвъртитъ мраморенъ камъкъ, върху

който е изваянъ двуглавъ орелъ. Такова изображение има и на металния полюлей. Неправилно се смѣта, че се касае за споменни следи, оставени отъ рускитѣ войски, стѣпили на острова около първата четвъртъ на миналия вѣкъ — по време на гръцката освободителна борба срещу турцитѣ. Още по-погрѣшна е мисълта, че църквата, а едвали не и самиятъ манастиръ, сж руско дѣло. Защото казаниятъ знакъ е гербъ на нѣкогашната анхиалска метрополия, въ

городица — 28 августъ — билъ празникътъ на манастира . . .

Неписаното минало на Света Анастасия е огрѣвно отъ свѣтлината на преданието, което отпраща своя отгласъ далечъ по пѣтекитѣ на времето, за да достигне до насъ. Разправя се, че подводната скала, североизточно отъ острова, която наистина има видъ на корабъ, не била нищо друго, освенъ вкамененъ вѣтроходъ . . . Морски разбойници го управлявали. Съ престѣпна рж-

Манастирътъ на Св. Анастасия

Снимка Хр. Наковъ

обсега на която е попадалъ манастирътъ.

Манастирътъ Света Анастасия, далъ име на острова — независимо отъ турското му име Папазъ адасж — Попски островъ — билъ твърде богатъ и особено много известенъ. Ималъ обширна мера въ крайбрѣжната земя. Немалко люде го посещавали, за да се поклонятъ на светицата, на която приписвали чудодѣйна мощъ. Особено многолюдни били тѣзи посещения въ крайнитѣ дни на августъ, тѣй като деньтъ на Света Бо-

ка насочвали неговото кормило къмъ острова, за да навлѣзатъ въ молитвенитъ покой на самотнитѣ братя. Да ограбятъ и отнесатъ далечъ презъ морето скътаното отъ тѣхъ имане. Но Богъ чулъ молитвитѣ на своитѣ послушни чада. Страшна буря забучала. Съ бѣсенъ устремъ вѣтроходътъ полетѣлъ и се ударилъ на каменистия брѣгъ. Разбилъ се. И мигомъ се превърналъ на голѣма черна скада, послужила за гробищна могила на морскитѣ разбойници. И толкова черни били грѣховетѣ имъ, че и вре-

мето, въ съюзъ съ морската стихия, било немошно да затрие чернилката на подводния камъкъ, а още по-малко — да го разруши и отстрани изцѣло . . . Наистина, изкусно скроена приказка, която била нѣщо повече отъ ужасна заплаха къмъ всички, вдъхновявани отъ помислитѣ на жестоко наказанитѣ отъ Бога нападатели.

Но ако „вкамѣнѣлиятъ корабъ“ е живо свидетелство за наказана престѣпностъ, намиращата се недалечъ северо-западно отъ острова усамотена скала, запазена отъ разрушителнитѣ пристѣпи на вълнитѣ, въпрѣки малкия си ръстъ и беззащитностъ — е указание на святостъ. . . Лоши дни настанали за островнитѣ свети обитатели. Приморскитѣ имъ земи, източници на хлѣбъ и срѣдства за животъ, били заграбени отъ турцитѣ. Единъ следъ другъ се прѣснали братята — да търсятъ другаде по-сгодни условия за сѣществуване — безъ голѣми лишения, безъ тежка мѣка и тъмна неизвестностъ предъ утрешния день. Останалъ само престариятъ игуменъ, който, не следъ дълго, бичуванъ отъ гладъ, предалъ духа си Богу. Но — останалъ докрай на постъ: вѣренъ на светия островенъ кжтъ и на Света Анастасия . . . Рибари открили тѣлото му. Заровили го на самия брѣгъ, денонощно рушенъ отъ вълнитѣ. И чудо! — Гробътъ останалъ невредимъ. Приелъ видъ на самотна скала, откжсната сякашъ отъ скалитѣ на острова. Неуязвима и твърда като вѣрата на стария игуменъ, устоялъ срещу буритѣ на житейското море, отъ които

изплашени побѣгнали другитѣ сподвижници.

Островътъ и светицата Анастасия неведнажъ сж бивали творчески възпроизведжани отъ наши живописци, поети и писатели. Все пакъ, това не е допринесло за историко-научна яснота на манастира и църквата. Покрититѣ съ мазилка стенописи сгжстятъ тайната, подъ чийто знакъ остава тази света старина. Необходимо е да се освободятъ иконитѣ отъ оковитѣ на варѣта, за да заговорятъ предъ погледа на любознателния и любопитенъ посетителъ. Нищо страшно и противонѣродно нѣма, ако тѣзи самобитни твѣрби на вѣрското изкуство се ценятъ като всѣка музейна сбирка изобщо . . . Отъ значение биха били и добритѣ проучвания на манастирскитѣ архивни ржкописи, които се пазятъ въ общинската книгосбирка на Бургасъ

Островътъ е излетно мѣсто за бургасци и гоститѣ на този градъ. Ако държавата го преотстѣпи на Бургаската община, тя би направила възможнитѣ подобрения и нововъведения за неговото оползотворяване въ духа на днешното време . . . Ще се внесе животъ въ тази земна отломка, хвърлена отъ Бога всрѣдъ вълнитѣ.

Тогава образътъ на Света Анастасия, който денонощно витае надъ острова и се оглежда въ приостровнитѣ сини води, ще хвърли своето отражение на красста и чистота и въ душитѣ на днешнитѣ люде, способни да разбиратъ и почитатъ, назрѣли за обичъ и възторгъ . . .

БУРГАСЪ — МОРСКОТО СЪРДЦЕ НА БЪЛГАРИЯ

Този, който за първи път пристига във Бургасъ по желѣзница, още съ навлизане на влака къмъ старата гара бива поразенъ отъ чудна гледка: отдѣсно трептятъ въ изумрудни блѣсъци езерата Мандра и Вая, отлѣво — широката площъ на града, разстланъ въ живописенъ редъ, а напредъ, подъ лазурното небе, въ милиарди отражения вълшебно се къпятъ лодки, кораби и параходи въ обширния Бургаски заливъ.

Пътникътъ е очарованъ отъ европейския видъ на града, приличенъ на кокетно модерно селище, а приятниятъ хладъ и прѣсниятъ морски въздухъ изпълватъ гърдитъ му съ пролѣтна свежестъ. Бургасъ, първиятъ пристанъ на България, разположенъ на най-големия Черноморски заливъ, съ нищо не напомнимя за своето ранно минало, когато сж го населявали 5-6000 души, когато Анхиало е билъ по-прочутъ отъ него, когато неговитъ жители едва сж печелили насѣщния си хлѣбъ. И само стари граждани могатъ да ви припомнятъ къде нѣкога сж били скелитъ, турскитъ джамии или потайни ханища, въ които сж изчезвали богати търговци, идвали тукъ да купуватъ стоки съ тежки, златни лири . . .

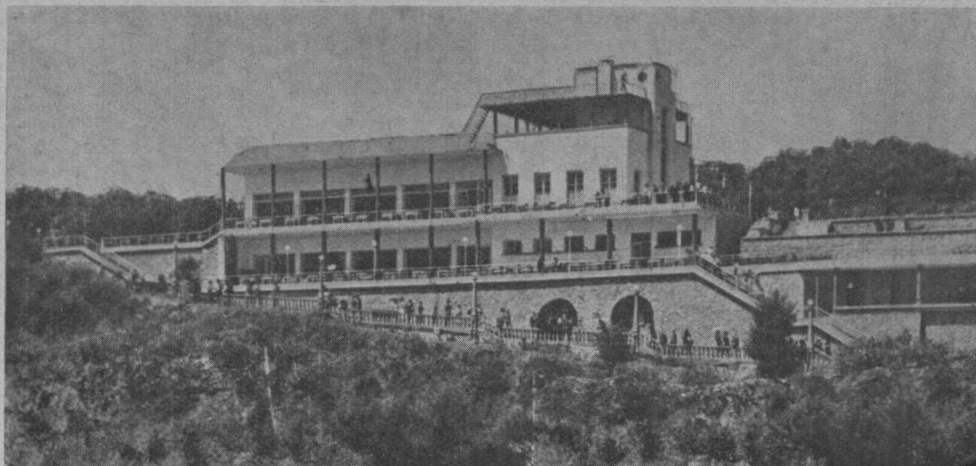
Днесъ въ Бургасъ не могатъ да се срещнатъ и жълтитъ трескави лица, за които Иречекъ споменава въ своитъ пѣтувания, защото градътъ и неговата покрайнина сж обезмаларени. Модерно устроенъ градъ, Бургасъ е напълно водоснабденъ и канализиранъ и неговата вода е голкова вкусна и питателна, че съ право единъ франзузки пѣтувачъ и изследователъ я нарича „люксозна“. Съ минералния си съставъ, въ който участвува и охладената вода отъ топлитъ римски бани край града, бургаската вода почти съперничи на софийската! Водата, безъ която нѣкои хора преминаватъ, е, наистина, най-ценното богатство на единъ градъ. Но това по-добре могатъ да признаятъ ония, които нѣматъ

хубава вода, макаръ да се гордѣятъ съ други хубости или съ вкусни питиета!

Бургасъ е електрифициранъ по последна дума на техниката и неговиятъ вечеренъ видъ представлява, особено отъ парка „Царъ Борисъ“, отъ пристанището или отъ нѣкоя покрайна височина, истинска венецианска феерия, отразена въ заливнитъ води като далеченъ, неповторимъ, приказенъ снъ . . . Пристанището пъкъ е винаги оживено и разгрѣща чужди свѣтове, въ които хората сж непознати, а трѣсъкътъ на винчоветъ, ревътъ на сиренитъ и разнообразието ви отнасятъ по страницитъ на книгитъ за далечни земи, които сте чели отдавна, много отдавна . . . Ако свърнете по вълноломната стена на пристана, ще изпитате удоволствието да съзерцавате морето, неговитъ вълни и къпещитъ се чайки и гларуси. Ще видите и оная нѣжна, едва доловима линия, дето морето и небето се цѣлуватъ като страстни любовници.

Бургасъ прилича на спретната домакиня, която непрекъснато шета, чисти и съ усмивка приема всѣки гостъ. Имотнината на града личи навсѣкъде: по новитъ къщи, лавиранитъ улици, зеленитъ и кичести квартални градини, динамичния стопански животъ. И наистина, Бургасъ стои на предно мѣсто между стопанскитъ срѣдища въ страната навече съ своята индустрия и оживена външна търговия. Ежедневно въ пристанището му отсѣдатъ по нѣколко чуждоземни параходи и товарятъ или разтоварятъ стоки. И день по день, годишно тукъ идватъ до 700 параходи, които за време отъ 5 години внасятъ до 500 хиляди тона, а изнасятъ до 900 хиляди тона разни стоки. Търговски, индустриаленъ, риболовенъ и пристанищенъ центъръ, Бургасъ, едновременно, е и голѣмо културно срѣдище, както и южно-българско морско лѣтовище край немирното Черно-море.

Кореннитъ жители на Бургасъ били

Бургасъ — морското казино

първитѣ завърнали се отъ Бесарабия българи, но въ новообразувания се градъ населението е било смѣсено, та и затова културата късно се посажда и едва въ последнитѣ десетилѣтия дава плодове. Днесъ, обаче, Бургасъ, който нѣкога е ималъ сѣщо свои скромни народни дейци, борили се за църква и училище, представлява значителенъ културенъ центъръ съ много просвѣтни, родолюбиви и спортни организации, както и съ институти, чиято дейность се сочи за примѣръ и другаде.

Градътъ разполага сѣщо съ хубави и просторни плажове, покрити съ естествено лѣковитѣ магнетитенъ, черенъ пѣськъ и презъ лѣтото хиляди лѣтовници пълнятъ банското крайбрѣжие. Морскиятъ курортъ Бургасъ съчетава още и природата на легендарната Странджа-планина, както и прочутитѣ минерални бани, известни отъ Юстинианово време и разположени въ единъ красивъ паркъ край града. Разказва се отъ пътувачи и писатели, че тия бани се помнятъ откакъ свѣтъ свѣтува по тия мѣста . . .

А околността на Бургасъ е богата съ възможности за дълги и кѣси разходки по море и суша: Обзоръ, Несебъръ, Созополъ, Царево, Ропотамо . . . За Ропотамо, която наричатъ сърдечно Царева рѣка, поетитѣ ни пишатъ стихове, разказватѣ я възпѣватъ като чудноватъ сънъ, а ние я помняме като вълшебна приказка. Тамъ човѣкъ изпитва нѣщо отъ мистерията на джунглитѣ, отъ поезията на тропика, отъ омарата на пустиннитѣ пѣсъци. . .

Патилъ съмъ отъ описания, въ които въображението може да отведе въ гори тилелейски, та не искамъ да продължавамъ. Но първото пристанище на България, морското сърдце на нашата хубава и незамѣнима родина, хубавиятъ градъ Бургасъ, заслужава всѣки възторгъ. И затова поетътъ му е посветилъ стиховетѣ:

„Бургасъ, гранитенъ пристанъ
пазитель отъ вълнитѣ,
съ морето ни сродявашъ
и съ хубавия свѣтъ.
Ти пазишъ на България
съсь златенъ ключъ вратитѣ,
о, роденъ край безбрѣженъ,
о, роденъ градъ, напредъ!“

З. К.

Плажът е препълнен. На жаркото слънце сж налѣгали безредно хиляди лѣтовници. Запжтваме се за града. Созполѣ е старѣ крайморски градецъ, нѣкогашната древна Аполония, поселище на предприемчивитѣ гърци, гордѣ днесъ само съ своя романтиченъ изгледъ и съ своята стара история. Тѣсни улички, калдарѣмъ, дървени кѣщурки, проядени отъ времето, а между тѣхъ накачени на вѣжета пращи разноцвѣтни — червени, кафяви, жълти и др. дрехи, сушена риба и отъ всѣки кѣжъ — морски изгледъ, морето, крето тукъ е особено синьо.

— — — — —
Не се чудете. Нѣщо обикновено е да ги видишъ тукъ — бохемитѣ, които сж свикнали да работятъ и да се веселятъ. Предъ очитѣ ни изпѣква мощната фигура на нашия голѣмъ и известенъ мариристъ Александъръ Мутафовъ, който е изгорѣлъ отъ слънцето. Облѣченъ е въ широки лѣтни дрехи, съ запретнати рѣкѣви и крачоли. Носи голѣмъ пакетъ съ брашно. Живѣе въ близката околностъ на града, източно отъ плажа, въ пасторална обстановка. Но ето го и първомайсторътъ на планинския пейзажъ — на Пиринъ, Рила и Витоша, единъ отъ най-личнитѣ ни художници — бѣловласиятъ Атанасъ Миховъ. До него е и скоро аклиматизираниятъ созополски гражданинъ, художникътъ Георги Христовъ. Срѣща ни и познатиятъ на всички мариристъ Марио

Жековъ, или както рибаритѣ го наричатъ Марио, Марио . . .

Марио Жековъ, Георги Христовъ, Саша Мечкуевска, Мара Цончева, Иванъ Табаковъ, Дарена, Невѣна Ганчева, Д. Николовъ, Ат. Миховъ, па и проф. Кожухаровъ, проф. Гюдженовъ, проф. Ганушевъ и много други наши художници сж преминали презъ този стариненъ градъ, българскиятъ Бретанъ, като лѣтовници или туристи, съзерцавали сж мѣняващитѣ се всѣкиминутно морски картини и сж отразили на своитѣ платна чудни видения, които ще красятъ отпосле столичнитѣ художествени галерии или западноевропейскитѣ музеи.

Като отлива на морето ще отминатъ тия весели художници и лѣтовници. Ще заплиска въ есеннитѣ дъждове, ще замирише на солъ и морска пѣна, ще забушуватъ буритѣ и вѣрволица отъ работни дни ще затекатъ едни следъ други, дни на непосиленъ трудъ, на борба съ морската стихия за припечелване на хлѣба...

Тогава рибата и гроздето ще изпълнятъ улицитѣ и площада между скелата и плажа. Съ миризмата на рибата и съ пълнитѣ бѣчви отъ вино ще дойде голѣмата радостъ на созополци, че най-после и хлѣбътъ имъ за презъ годината е осигуренъ. Тогава може би само Марио и Мутафовъ ще останатъ още край морето да рисуватъ бурнитѣ морски симфонии . . .

Изъ Пиринъ

Снимка Ив. Д. Караджовъ

НОВИ НАСОКИ НА МАТЕРИАЛНОТО ТВОРЧЕСТВО

Тодоръ Тодоровъ

Четиридесетгодишнината на Българския туристически съюзъ биде силно подчертана отъ различни страни. Особено мѣсто се отдѣли за съюзното материално творчество. Отъ всички тия страни се отбеляза трудниятъ пѣтъ, по който се е минало, за да се стигне до днешното културно овладяване на българскитѣ планини. Подчертаваше се, че предимно на материалното творчество, изразено въ хижитѣ, заслонитѣ и маркиранитѣ пѣтища, се дължи голѣмото развитие на туризма у насъ. Всички признаха, че само чрезъ голѣмия идеализъмъ и готовностъ за жертви, придружени отъ едно силно развито обществено чувство, можа да се изгради това материално творчество. Тѣзи констатации, които се правятъ за нашето материално творчество, трѣбва да ни развѣятъ, но не и да ни приспиватъ. Новото

време и бързото развитие на нашата организация изтъкнаха на преденъ планъ нови задачи. На първо мѣсто, нашитѣ хижи по размѣръ станаха недостатѣчни. развитието на високото планинарство у насъ откри нови обекти, за овладяването на които е необходимо да бждатъ построени нови хижи. Хигиената въ хижитѣ не е достатѣчна, въпрѣки полагаанитѣ усилия. Хижитѣ, които строимъ сега, сѣ крайно недостатѣчни за утрешния день. Изобщо липсва единъ планъ, по който трѣбва да се сгради и задоволяватъ тия нужди.

Досега нашитѣ хижи бѣха предоставени на инициативата на клоноветѣ. Почти въ всички случаи тая инициатива се подемаше за задоволяване на локални нужди. Заедно съ това въ нашитѣ хижи се въвеждаше твърде голѣма скромностъ въ обзавеждането и стопанисването имъ.

Безспорно е, че общуването с планината приготвя туриста към примитивен живот, но с културното напредване на нашия народ неговите изисквания се променят. Тази примитивност спъва вече елементарните хигиенични нужди, които има днес туристът. Да бъдем наясно. Не става въпрос за лукс, но за задоволяване на най-необходимото. Досегашният начин на строене не винаги е бил най-резултатен, защото върху клоновете, които имат малка възможност за събиране на сръдства, легнаха задачи за задоволяване на много планински нужди, докато други клонове, които имат широко поле за събиране на сръдства, се явиха в положение да използват това, което с големи жертви първите направиха. И затова Централното настоятелство на БТС много навременно поставя на разглеждане този въпрос и предлага за одобрение един правилник, на който по-важните линии са следните:

1) Да се създаде при Централното настоятелство общ съюзен фонд за материалното творчество. Сръдствата на този фонд се събират от билетите, които продава ЦН на клоновете за таксуване в хижите; помощите, които държавата и общината отпускат на Съюза за тази цел; 10% от приходите на клоновете, които нямат хижи, и чистият приход от съюзните хижи и домове. Към тези приходи на ЦН се дава право да сключва принудителни заеми в случай на нужда от клоновете за материално творчество, в размер на 30% от приходите на клоновете за строителни цели.

2) Целта на този фонд е да построява ежегодно нови съюзни хижи и да ремонтира старите; да подпомага строежа на одобрените от ЦН строящи се клонови хижи. Сръдствата на този фонд се изразходват само за строеж на предвидените в програмата хижи, заслони и маркировка. Всеки две години съборът, по предложение на ЦН, одобрява програмата за следния двегоди-

шен период на съюзното материално творчество. Сръдствата в никой случай не могат да се изразходват за други цели, освен за предвидените в тази програма. Според този правилник, хижите се разделят на: съюзни, които се строят от сръдствата на съюзния фонд, и клонови, строени само от сръдствата на клоновете.

3) За строежа на всички хижи се иска предварително одобрение на мястото, плана и обзавеждането от ЦН.

4) Всички хижи се обзавеждат и стопанисват по постановленията на правилника за режима в хижите.

Върно е, че с този проект ЦН обвързва клоновете, които трябва да отделят от своите сръдства за постигане на общите съюзни строежи. Големите дяла винаги искат и големи жертви. Въпросът е много важен. Ние споменахме и по-горе, че нуждите за излетуване в планината трябва да бъдат задоволени с оглед на бъдещето. Ако ние абдикираме и оставим тия нужди да бъдат култивирани от сръди с съмнително туристическо отношение към тях, не поставяме ли в опасност планинския мир, и второ, няма ли да отстъпим от задачите, които има нашата организация?

Аз вярвам, че организираните български туристи, които в продължение на повече от 40 години дадоха толкова доказателства за готовност да правят най-големи жертви, няма да отстъпят и сега от тия обществени задачи на БТС и като негови членове ще се отърсят от локалните егоистични интереси и ще подкрепят Централното настоятелство в горните начинания. Самозеси е пътят по който Българският туристически съюз трябва да тръгне сега в организиране на своето материално творчество, ако иска да върви начело на туризма в страната и да бъде негов ръководител. На конгреса ще имаме възможност да засегнем въпроса подробно.

PRO DOMO SUA

Д-ръ Ив. Попивановъ

Точно сега, когато Българският туристически съюзъ, приключвайки своята 40-годишнина, направи огромното си културно дѣло обществено достойние — ние съ огорчение трѣбваше да прочетемъ въ едно сериозно наше обществено-педагогическо списание една крайно погрѣшна и оскърбителна преценка на нашето движение. Не става въпросъ за критично преценяване на българския туризъмъ и планинарството, а за съвсемъ повърхностното имъ приравняване съ прояви и дейности, които сѣ несъмнѣними съ тѣхъ и които сѣ били винаги обектъ на критика и отрицание отъ наша страна.

Конкретно: г. В. Добревъ въ кн. 2 на сп. „Образование“, изказвайки се по въпроса за организиране на младежта, пише точно следното: „Всѣкому е предъ очитѣ фактътъ, че единъ доста пълноводенъ потокъ се движи отъ полето на труда — умственъ и физически — къмъ праздни и безполезни нѣща (р. н.). Танцъ, карти, кино, спортъ, планинарство, (р. н.) ритни топка и пр. отклоняватъ вниманието на младежта отъ неджитѣ или положителнитѣ страни на живота, отъ много въпроси, належащи за разрешение. Живиятъ животъ у много млади хора е замѣстенъ съ праздни, изкуствени и безполезни проблеми . . .“ По-нататкъ: . . . „по красивитѣ морски брѣгове и изъ прохладнитѣ балкански долини се избиратъ царици на плажа, на изискано (т. е. почти никакво) облѣкло, бански пижами и пр., където често участвуватъ и ученици“; че въ селото „младежитѣ скитатъ безъ компасъ, пилѣятъ време изъ кафенета, кръчми и бозаджийници или напълно бездействуватъ по домоветѣ си“ и т. н.

Добре. Ако единъ човѣкъ, невежа или съвсемъ чуждъ на живота и проявитѣ на нашитѣ културни движения и организации бѣше писалъ така, ние щѣхме да го отменимъ като проява безъ значение.

Но да се пише така въ едно списание, което е съ претенцията да дава тонъ на обществено-педагогичната мисль у насъ и то въ време, когато идейното съдържание и културното значение и роля на туризма сѣ получили вече вѣрна оценка и обществено признание — това, по наша преценка, е непростимо.

Българският туризъмъ (тукъ трѣбва да се смѣта и юношескиятъ туризъмъ) не е нито „праздна“, нито „безполезна“ дейность. Поставянето му подъ единъ общъ знаменателъ съ танцигѣ, азарта, бездѣлието и скиторенето, както и съ конкурситѣ за „царици“ на плажовстѣ, за най-издържанитѣ бански костюми и пр. — е грубо и непростимо смѣшение на прояви и дейности, които нѣматъ нищо общо помежду си. Българскиятъ туризъмъ, напротивъ, има задачата да откъсне младежта и гражданството именно отъ тази атмосфера на бездейность, бездѣлие и суетность — и заангажирвайки ги чрезъ живо и чисто чувство на любовъ къмъ природата (казано изобщо) — да осмисли времето имъ съ една висша духовна дейность, каквито сѣ преживяванията въ планинитѣ, точно тогава, когато се откъсватъ отъ своя всѣкидневенъ трудъ. Трѣбва да се разбере най-после, че туризъмътъ и планинарството сѣ чисто духовни дейности въ своята основа и че тѣ никога не могатъ да бѣдатъ самоцель и професия на своитѣ следовници. Точно тукъ е разликата между тѣхъ и спорта. На туриститѣ е чуждъ стремежътъ къмъ лично отъличие, къмъ подчертаване собствениѣ сили и превъзходство, къмъ цифрови рекорди и постижения, къмъ пристрастяване и професионализиране. Тази разлика трѣбва да се прави, защото спортътъ е друга, съвършено различна областъ на човѣшкото проявление и дейность; той има другъ смисль, други основания, други цели. Туризмътъ (тукъ трѣбва да се разбира и планинар-

ството, защото българският туризъм отначало още е имал за свой обект планината), следователно, като духовна дейност има задачата да допринесе, въ течение на годинитѣ, за изграждането на онази здрава и фина духовна култура, която липсва на българитѣ и която е най-яркият белег на другитѣ културни народи. Нѣма нужда по това да се спори. Ние сме второто, а нашитѣ бащи първото поколѣние след освобождението. Може ли, следов., да става въпрос за нѣкаква здрава, традиционна култура на духа у насъ, когато нашитѣ дѣди, ако не бацитѣ ни, сѣ били, съ незначителни изключения, прости занаятчи, търговци и селяни, безъ никакви възможности за духовно усъвършенствуване презъ време на робството — за да мислимъ, че всичко извън стопанската дейност и стопанското творчество е ненуженъ и безсмисленъ луксъ? Творитѣ на духовната култура на народитѣ, хората на науката, изкуството, обществената деятелност и политиката и пр. — не сѣ ли хора на умствения трудъ, и то често на единъ непосиленъ умственъ трудъ? Не знае ли г. Д-въ, че подъ знамето на БТС сѣ наредени хиляди хора, и то само хора на умствения и физически трудъ, които день и нощ работятъ, и че точно затова у тѣхъ се ражда неудържимиятъ стремежъ къмъ планината, кждето единствено намиратъ своя отдихъ следъ всѣкидневния трудъ и грижитѣ; кждето разведряватъ своя духъ и намиратъ отново, макаръ и за малко, своята загубена свобода. Защото, следъ като е отдалъ и пожертвувалъ себе си и всичко свое въ служба на обществото, културниятъ човѣкъ има правото и нуждата да разведри своя духъ

тамъ, кждето този духъ намира своя отдихъ и своето освобождение най-съвършено. Днешниятъ масовъ походъ къмъ планинитѣ не е нищо друго, освенъ изразъ на неудържимия стремежъ на човѣшкия духъ къмъ примамливитѣ сѣнки на неизвестното и новото, къмъ свѣтлитѣ простори на свободата, къмъ задоволяване неутолимата жажда за красота и къмъ всичко снова, за което човѣчеството вѣкове е купило и което може би завинаги ще остане недостижимо. У мнозина това се проявява само като смѣтенъ и неопредѣленъ стремежъ къмъ природата и планината, безъ особено задълбочаване и осмисляне. У други, напротивъ, този стремежъ е напълно осъзнатъ и осмисленъ. И понеже този стремежъ у човѣка е винаги живъ, затова и стремежътъ къмъ природата и планината, като най-естествена обстановка за неговото задоволяване, ще съществува винаги, като белег на потиснатия духъ на културния човѣкъ, който търси своето освобождение. И може би по-нататкъ, съ по-голѣмото разрастване на културата, ограниченията и задълженията ще ставатъ все по-голѣми, и отъ тамъ — копнежътъ за свобода и стремежътъ къмъ природата — още по-неудържими.

Ето кжде сѣ основанията на нашата туристическа дейностъ: това е самиятъ животъ на културния човѣкъ, съ неговитѣ сложност, задължения и отговорности, който го кара да търси, следъ еднообразния и уморителенъ трудъ, своята духовна и физическа отмора. И понеже всрѣдъ природата и планината тя се осъществява по най-съвършенъ начинъ, затова и пѣтътъ къмъ тѣхъ ще си остане най-естествениятъ и най-желаниятъ пѣтъ.

ПЖТУВАНЕ ПО ЖЕЛЪЗНИЦИТЪ СЪ НАМАЛЕНИЕ

Вземайки поводъ отъ помѣстената въ бр. 3 на „Български туристъ“ статия „За намалението при пжтуване по желѣзницитѣ“, Главната дирекция на БДЖ ни изпрати, съ молба да бждатъ помѣстени въ списанието, следнитѣ обяснения:

„Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата, имайки предвидъ голѣмото значение на развитието на туризма въ България, както въ миналото, така и сега, се стреми да облекчи пжтуванията на туриститѣ, като имъ прави всички възможни улеснения. Така, отъ 1921 г. до 1927 г. туриститѣ въ групи отъ 8 души най-малко сж се ползували съ 50% измаление отъ ценитѣ на редовната тарифа; отъ 1927 г. до днесъ туриститѣ пжтуватъ по ценитѣ на намалената тарифа, като изискуемиятъ се най-малкъ брой туристи се намалява на 5 души. Въпрѣки това измѣнение, отъ 1927 г., обаче, до 1932 г. туриститѣ пжтуваха съ 50% намаление, тѣй като до тази година ценитѣ на намалената тарифа се изчисляваха съ 50% намаление отъ ценитѣ на редовната тарифа, следъ което сжщитѣ бѣха зачислени съ 33 $\frac{1}{2}$ %, а отъ 1937 г. — съ 30% намаление отъ ценитѣ на редовната тарифа. Така измѣнението на намалението на туриститѣ се дължи на измѣнение начина на изчисление ценитѣ на намалената тарифа, наложено поради повишение експлоатационнитѣ разноси на желѣзницитѣ, като това измѣнение засега не само туриститѣ, но и всички лица, които пжтуватъ по ценитѣ на намалената и по половина отъ намалената тарифа, като учители, офицери, ж. п. служители и пр.

Въпрѣки измѣнението на процентното намаление, което се прави за групитѣ

туристи, днесъ за сжщитѣ се правятъ много по-голѣми улеснения и намаления, отколкото въ миналото. Така, напр., празничнитѣ „У“ билети, които сж съ 50% намаление и се издаватъ за пжтуване на разстояние до 125 тарифни клм., сж въведени именно за туристическитѣ пжтувания и тѣхното използване е много голѣмо, тѣй като точно въ празничнитѣ дни туриститѣ пжтуватъ, а освенъ това пжтуването става поединично, което е много по-удобно, отколкото груповото пжтуване. Сжщо така обиколнитѣ билети, които сж много евтини и даватъ възможность срещу една малка сума да се обиколи цѣлата страна и да се пжтува чо Дунава и по море, сж въведени именно за лицата, които пжтуватъ съ туристическа цель. Освенъ това, за групитѣ по-голѣми отъ 50 души, организирани отъ което и да било дружество, се прави сжщо 50% намаление, а за посещение на исторически мѣста въ България отъ групи отъ 10 души най-малко се прави 30% намаление отъ ценитѣ на редовната тарифа.

При това положение лицата, които желаятъ да пжтуватъ съ туристическа цель, днесъ сж улеснени извънредно много и цельта, която се гони, а именно: насърчение развитието на туризма, е постигната, тѣй като не е важно като какъвъ туристътъ ще използва намалението, дали като членъ на туристическо-дружество или като обикновенъ гражданинъ; важното е туристътъ при пжтуването си да се ползува отъ намаление, а днесъ той го има въ много по-голѣмъ размѣръ, отколкото въ миналото.

*Отъ Главната дирекция на
желѣзницитѣ и пристанищата*

НАШИЯТЪ ОТГОВОРЪ

Обясненията, които Финансово-стопанската дирекция при Министерството на желѣзницитѣ дава на повдигнатия въ бр. 3 на „Български туристъ“ въпросъ за намалението при пжтуване по желѣз-

ницитѣ, има, безспорно, една добра страна: то ни предлага възможностьта да разберемъ най-сетне открито, защо презъ последнитѣ години Министерството на желѣзницитѣ систематично намаля-

ва привилегията на организираните туристи при пътуване по БДЖ.

Тази причина, както личи ясно и недвусмислено от последния пасаж на изложението-отговор, се състои изключително от тарифни съображения, при които категорично е отхвърлено и отречено общественото и гражданствено значение на нашите туристически организации, защото за нея „не е важно като какъв туристът ще използва намалението, дали като член на туристическо дружество или като обикновен гражданин“. Със това явно проличава и безразличието на Министерството на железниците към факта, дали в страната съществуват или не съществуват туристически съюзи.

Така поставеният въпрос е много важен, тъй като той изяснява становището към БТС и ЮТС на един голем държавен институт у нас, за което ние бяхме загатнали вече в статията ни от бр. 3 на „Б. Т.“ и което с цитираният горе редове се потвърждава по много очевиден начин: че Министерството на железниците не признава положителната и творческа дейност на БТС и ЮТС, която му е свършено безразлична.

Ние считаме свършено излишно да изтъкваме на това място обществената роля и идейните и материални постижения на нашите туристически организации. Ако те са непознати или неочевидни от Министерството на железниците и неговите органи, това оставяме за тяхна сметка. Организираните туристи, обаче, не могат да не си вземат бележка от това внимание на българските държавни железници към тях, за пътуванията, по които те направиха първи най-големата пропаганда със слово и печат! Но щом министерството е безразлично към туристическите ни организации, защо им дава изобщо намаление, макар и с 30%?

Но дали фактически е вярно онова, което Финансово-стопанската дирекция излага като нейни убеждения за отхвър-

ляне молбата на БТС организираните туристи да пътуват по БДЖ на групи най-малко от 5 души с 50% намаление? Във отговора си от 13 май 1940 (№ III. 211 — 554 — 2, вж. отдъл Съюзен живот) на направеният искане в този смисъл от 20. II. 1940 г. на Ц. Н. на БТС, споменатата дирекция пише, че „въпреки редицата съображения, които излагате в писмото си, няма законно основание да се направи исканото изключение само за Съюза Ви. Днешното повишение на експлоатационните разноски на железниците не оправдава даването на нови, по-широки права на Вашата и на други подобни организации, което ще се отрази чувствително неблагоприятно на резултатите на експлоатацията.“

Не намъ се пада да критикуваме тарифната и експлоатационна политика на БДЖ. Когато се касае, обаче, за възстановяването на едно право на Съюза ни — а не за получаването на ново такова, както погрешно пише почитаемата дирекция — ние сме длъжни да кажем истината. Ако Министерството на железниците преследва само тарифна политика, единствено с оглед на своите експлоатационни разноски, то не би следвало да дава на никого намаление по-големо от онова на намалената тарифа (30%), щом отказва такова по изложените съображения на БТС. Обаче подобни намаления се дават по правилника, напр., на всяка организация за пътуващи групи по-големи от 50 души, за спортните клубове от Националната дивизия (65% намаление), за празничните У-билети и пр.

Явно е, прочее, че това съображение на Мин. на железниците за експлоатационните разноски не е принципно, а се прилага особено настойчиво от известното време само към организираните туристи, и ние се стремим, че възтото становище е отразено и особеното отношение на някои фактори от министерството към Съюза ни.

Какво би загубило Министерството на железниците, ако се съгласи с искане-

то на организираният туристи? Би се дала възможност на последните да използват отпуските си и свободните си дъдни дни за по-далечни пътувания със 125 км., като с това сигурно ще се облекчат пътуванията през празнични дни, към които са принудени сега всички, поради липса на възможност за пътуване с намаление от 50% през дъдниците. Със възприемането на нашето искане биха се улеснили жителите на полските селища и равнините да посещават българските планини и да намират в тях отмора и освежаване. Върно е, че този проблем не е от областта на тарифите и експлоатационните разходи, но и Министерството на железниците не е само автономно стопанско предприятие, а и държавен институт със обществени задължения, който е длъжен да разглежда проблемите не само през очилата на своите органи със Финансово-стопанската си дирекция.

Българските туристи биха се съгласили най-сетне и на тези съображения на Министерството от чисто стопанско-тарифно естество, ако те се прилагат по отношение на всички, включително и самите чиновници от Министерството на железниците. Но когато е явно, че случаят не е такъв и че изключения вече са направени за други, БТС и ЮТС не могат да не тълкуват по особен начин странното отношение на органи-

та от Министерството на железниците към това тяхно искане.

Най-сетне, нежелайки да се впускаме въ подробности на засегнатия от нас въпрос, чието досегашно отрицателно разрешение от страна на Министерството на железниците се е много тежко отекнало въ сърдцата на 7.000 души организирани български туристи, ние не можем да не изкажем учудването си и от още един факт:

Министърът на железниците, приемайки делегацията, която му връчи искането на БТС, беше обещал, че при неговото разглеждане непременно ще бъдат изслушани представителите на Съюза ни, за да се стигне наистина до правилно решение. За голямо учудване, обаче, въпреки сложената въ този смисъл от самия министър резолюция върху молбата, отговорът на Финансово-стопанската дирекция при министерството от 13. май т. г. последва без да бъдат изслушани нашите представители.

Дали това е случайно опущение на Финансово-стопанската дирекция или логичен резултат на нейното предварително становище към искането на организираният туристи, по което са излишни всякакви молби и изяснения, оставяме на нашите членове и на българската обществена мисъл сама да отсиди.

Български туристически съюз
Централно настоятелство

ПЛАНИНАРСТВО и КАТЕРАЧЕСКА ТЕХНИКА

ОРГАНИЗАЦИЯ НА СПАСИТЕЛНОТО ДЪЛО ВЪ ПЛАНИНАТА

Инж. Хелмутъ Брокс

(Продължение отъ бр. 4—5 и край)

Предупредителни пунктове.

Предупредителни пунктове у насъ могатъ да бждатъ на първо мѣсто хижитѣ и заслонитѣ въ планинитѣ, особено тия, свързани съ телефонъ; следъ това лесничействата, горскитѣ пунктове, манастиритѣ и пр. Хората, на които е възложено да се грижатъ за тѣхъ, да поддържатъ връзка и предупреждаватъ спасителнитѣ станции, трѣбва да извършватъ възложената имъ задача най-добросъвестно. При получаване на съобщение за нещастие или нужда стъ помощъ въ планината, същитѣ веднага алармирватъ най-близката спасителна станция и изпращатъ нѣкой бързоходецъ — туристъ, добъръ скиоръ или конникъ до нея. До пристигането на спасителнитѣ команди, трѣбва да се подготви и улесни работата на последнитѣ, като въ краенъ случай се даде и първа помощъ.

Въ връзка съ предупредителната служба е и сигналътъ за планинска помощъ. У насъ тоя въпросъ, за жалость, още не е добилъ разрешение и популярностъ; а е крайно време вече. Безъ да желаемъ да копираме, а само съ цель за уеднаквяване, предлагамъ да възприемемъ и ние общоприетия на

западъ сигналъ; а именно: зовъ — даване на 6 последователни видими и доловими знаци въ минута. Тия знаци могатъ да бждатъ: викъ, свирня, гърмежъ, махане на голѣма кърпа и др. предмети, съ отличаващъ се отъ околността цвѣтъ; нощемъ — съ електрически или др. фенеръ, запалване суха трева, съчки, хартия и пр. Следъ пауза отъ приблизително една минута, тия знаци се повтарятъ дотогава, докато се случатъ отговоръ отъ нѣкого, че зовътъ е разбранъ и приетъ. Отговорътъ на тия, които сж чули или видѣли планинския сигналъ, е: три последователни знака въ минута, дадени чакъ по единъ отъ горнитѣ начини. И отговорътъ се повтаря презъ пауза отъ една минута, докато се схване отъ даващия сигнали за помощъ. Важно е сигналътъ за планинската помощъ — зовътъ, както и отговорътъ — да бжде широко разпространенъ между всички туристи и скиори, дървари, овчари, колибара и планинското население, на което да се внуши какъ, кѣде и кому най-бързо да го предаде за по-нататъшно разпореждане. Злоупотрѣбата съ сигнала, естествено, е строго забранена. Тоя въпросъ трѣбва да се уреди и узакони съ съборно решение.

Спасителни акции.

При всички видове злополуки, първата помощ и бързият, целесъобразен транспорт са от първостепенно значение. Спасителните команди, а най-вече тия, съставени само от мощен персонал (без присъствието на лъкарь) трябва да имат за принцип при своите акции да не увредат чрез престараване състоянието на пострадалия. Погрешно дадена „помощ“ често не може да се опрази впоследствие и от най-добрия лъкарь. Най-много се гръши при даване помощ на премръзнали, ранени и с повредени крайници туристи и скиори. Никога да не се пипат и човъркат от неспециалисти раните, пликовете на премръзнали и изложени на инфектиране места. Пострадалите по възможност да не се събличат (особено зимно време). Общата на пострадали скиори от изкълчване на крака, счупване на глезенните кости и пр. абсолютно никога да не се изуват. Обувката в такъв случай представлява най-идеалната превръзка и фиксация.

Винаги действуй най-напред с главата (разума), а после с ръцете! Всички предполагаеми случаи за даване помощ на пострадали трябва да се изучат чрез упражнения с спасителни команди при различни условия и обстоятелства. Особено трябва да се изучи фиксирането на счупени крайници, поставяне на шини, натоварване и разтоварване на пострадали със счупени крака или гръбнак върху шейна или носилка и манипулацията с последните в различен терен и различно време на денонощието.

Всяка спасителна акция трябва да е добре обмислена и провеждането ѝ да става планомерно, стига да са получени или събрани достатъчно положителни сведения за вида и точното местонахождение на нещастieto. Спасителната команда, целесъобразно екипирана, трябва и започва работата си, като държи постоянна връзка помежду си и с ръ-

ководителя на същата, а последният — с станцията. Преди започване на акцията всички членове на командата да са добре нахранени и да чосят с себе си достатъчно количество вода, чай и др.

Мърки за сигурността на командата се налага да се вземат особено зимно време чрез поставяне на нарочни наблюдатели, които да следят и предупреждават командата (посредством свирки, рупори и др.) от изненадващи лавини. Членовете на командата да са снабдени зимно време с лавинни шнурове. След огледа на местността, командата пристъпва към издирване на пострадали.

Издирване на затрупани от лавини.

Различаваме „сухи“ лавини (снъжен прах), които се предизвикват от въздушното налягане, и „мокри“ или основни лавини, които се откъсват вследствие на отслабената кохезия и адхезия на снежните зърна от склоновете на планините и се свличат към долините. Причините за това могат да бъдат най-различни: силен вихър, погрешна стъпка, изстрел и др. Един куб. метър сух снег (прах) тежи около 60 кг., а 1 куб. метър мокър снег — до 800 кг.

Попадналият или настигнат от лавина трябва да се старее да избъгне чрез бързо прекосяване (спускане) лавината — случай а¹ в приложена-

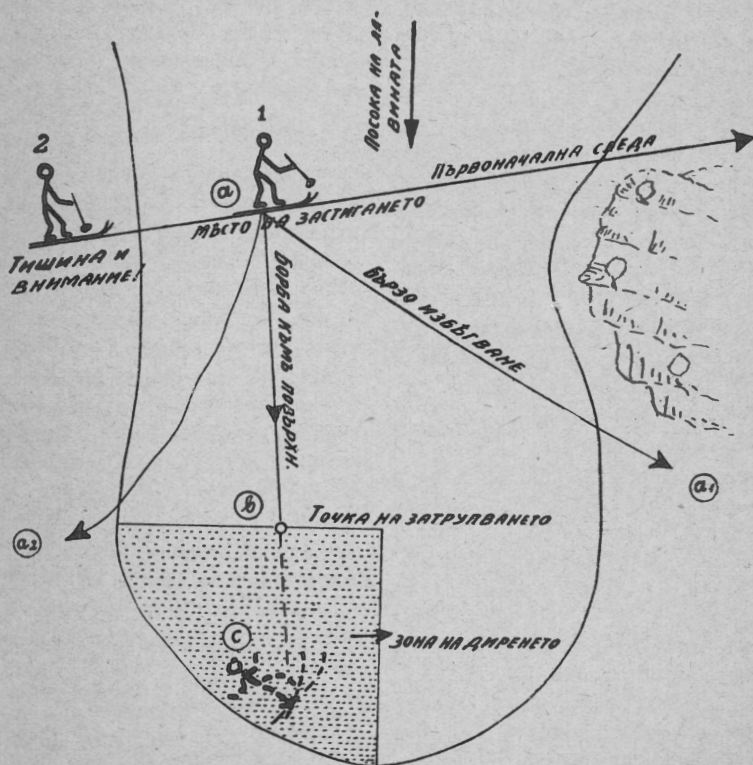

Фиксиране на счупен крак с здравия посредством щека

та скица; ако това не е възможно, нужно е бързо да се освободи от скитъ и да се добере до края (границата) на лавината — случай а². Ако ли и това не му се удаде и бжде обхванатъ от лавината — трѣбва да прави усилия да се държи всячески надъ повърхността на лавината, като съ ржце и крака прави движения, подобни на тия за изплаване надъ водата. Ако бжде затрупанъ съ снѣгъ — да запази съ ржце устата и носа си отъ запушване, а гърдитъ си съ силенъ натискъ.

да при акцията, може съ голѣма вѣроятностъ (до 900/0) да се намѣри затрупаниятъ въ най-скоро време, по продължение на пѣтя на лавината въ околността на точка с, т. е. само на нѣколко метра отъ долната граница на лавината. Повърхността на лавината трѣбва да бжде изследвана внимателно при непрекъснато вслушване да не би пострадалиятъ да издава звукове за помощъ. Кучета често оказватъ ценна помощъ.

Следъ установяване на вѣроятното

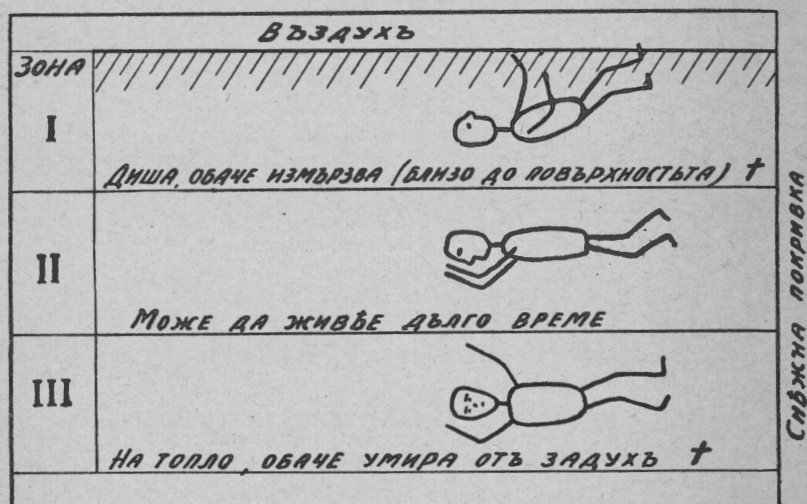

Отъ особено значение за издирването на затрупани отъ лавина е да се запомни отъ другаритъ на пострадалия точката а, където е билъ настигнатъ отъ лавината другарятъ имъ, и точката в, където за последенъ пѣтъ е билъ забелязанъ преди окончателното му затрупване (потъване въ лавината). По тия две точки, показани на спасителната коман-

мѣстоположение на затрупания, командата се разпрѣсва въ верига и започва систематическо сондиране на лавината. Ако липсватъ нуждитъ указания (точките а и в), изследването да се започва винаги отъ долния край и въ страни отъ лавината, а не отъ горе и по сръдната. Сондитъ, около 3 метрови (сгъваеми или не, но прави) метални

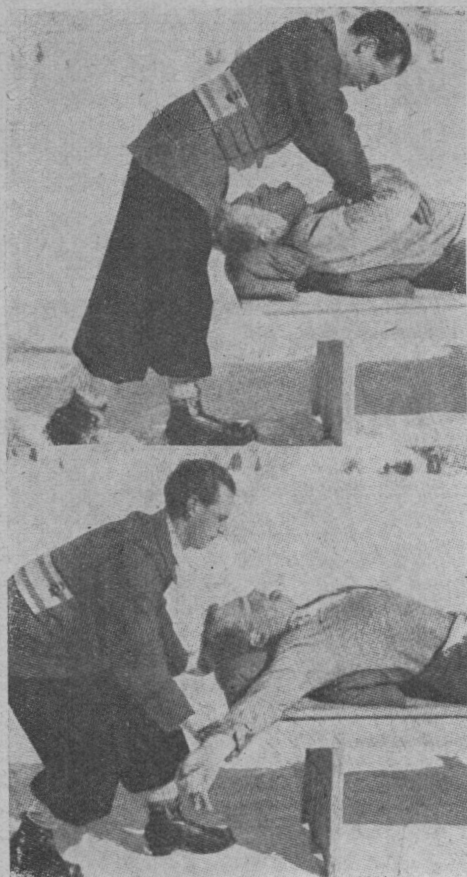
пръчки, трябва да бъдат на долния си край малко напъбени, за да могат да закачатъ или извадятъ изподъ снѣга части отъ дрехи и др. на затрупания. Сондитѣ да се забиватъ отвесно въ снѣга презъ около 3 метра. Ако снѣгътъ е дебелъ и дължината на сондитѣ се окаже недостатъчна, то да се пристѣпи къмъ изкопаване на надлъжни ровове на разстояние 5-6 метра единъ отъ другъ. Лопати съ къси дръжки! Най-бързо се рине снѣгъ, като се изкопава околоръстътъ и се отхвърлятъ снѣжни чимове. Като се намѣри затрупаниятъ — изважда се на открито; изчистватъ му се дрехитѣ, устната кухина, ностътъ и уши-

бятъ. Обущата да не се изуватъ. На душения, както и въобще на всички пострадали отъ злополука, да не се дава пиетѣ (топълъ чай, конякъ и др.) докато не дойдатъ напълно въ съзнание и могатъ да гълтатъ. Дойде ли въ съзнание пострадалиятъ чрезъ продължително (най-малко 2 часа) изкуствено дишане и масажи — започва се незабавно отнасянето му къмъ долината. Скиори, които при падане сж получили счупване на кракъ, да не се мжчатъ да ставатъ и се движатъ. Най-много (ако е самъ) — да си освободи скитѣ отъ краката и да вика и чака за помощъ. Дока-

тъ отъ снѣгъ; поставя се на удобно мѣсто (или върху спасителната шейна) и се увива съ одеала. Започва се веднага съ изкуственото дишане, най-добре по системата на д-ръ Силвестеръ: издигане на ржцетѣ надъ раменетѣ (вдишване) и спущане ржцетѣ съ слабъ натискъ върху гръдния кошъ и диафрагмата (издишване). Темпо: 15-16 пжти въ минута. Останалитѣ се заематъ съ стоплюването на пострадалия. Масажи презъ дрехитѣ! Разтриване съ снѣгъ въ случая не се препоржчва. Яка, връзка, колани и др. стѣгащи и прѣчещи на свободното дишане предмети да се разхла-

то сжщата дойде — да лежи неподвижно. Първата работа на спасителитѣ е да изтеглятъ слабо и намѣстятъ счупения кракъ (за това се изисква известна практика) и да го фиксиратъ съ каквото могатъ и иматъ — Крамерови или импровизирани шини отъ дъсчици, щеки, а въ краенъ случай и върху здравия кракъ. Пренасянето на пострадали отъ счупване на крака скиори става върху шейни или носилки винаги съ главата напредъ, т. е по посока на движението (слизането), за да не се причиняватъ болки на пострадалия.

Изкуствено дишане по системата на д-ръ Силвестеръ
1. Издишване 2. Вдишване

При всички спасителни акции върховенъ законъ е: спокойствие, съобразителност, система и редъ!

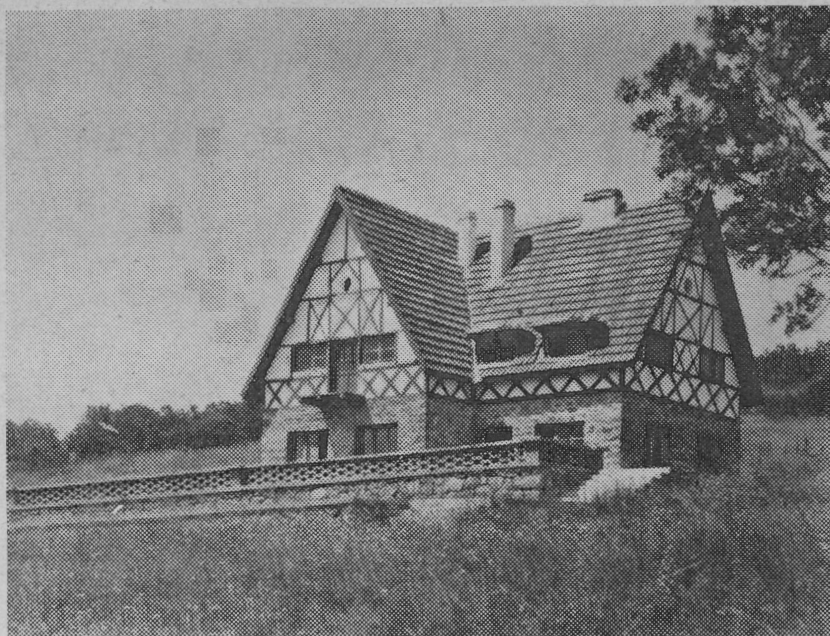
Предвардване отъ лавини и предсказване.

Движението въ планинитъ по шосета и желѣзнопътни линии се подsigурява отъ падащи лавини чрезъ направа на тежки баражи по склоноветъ на сѣщитъ. Баражитъ се състоятъ отъ дебели,

дълбоко забити въ земята трупи, дебели траверси и др., задъ които се нахвърлятъ каменни блокове и прѣстъ. Тѣ сѣ обикновено 10—20 метра дълги и се поставятъ 20—30 метра единъ до другъ и единъ надъ другъ. Направата имъ е доста скѣпа и трѣбва да се поддържатъ редовно. При масови походи (войска и пр.) презъ опасни отъ лавини мѣста въ Алпитъ, се практикува умишлено предизвикване на лавини чрезъ изстрелване на мини. Минохвъргачкитъ въ такъвъ случай се поставятъ на безопасни странични мѣста и се мѣстятъ постоянно напредъ и нагоре, докато се премине опасната зона и чакъ следъ тѣхъ се пускатъ вече войницитъ. Мѣстата въ планинитъ, презъ които се движатъ пешеходци и скиори, опасни отъ често падане на лавини, е препорѣчително да се избѣгватъ; трѣбва да се избѣгва и времето, когато последнитъ обикновено се свличатъ (ранна пролѣтъ, топълъ вѣтръ, слънчеви следобѣди и пр.). Отбелязването на такива мѣста съ нарочни знаци е дългъ на всѣко туристическо дружество въ района му. Пѣтища, водещи за хижи и др. пунктове, както и безопасни откъмъ падане на лавини абфарты — да се маркиратъ съ високи дървени върлини.

Отъ особено значение е да се култивира въ всѣки туристъ и скиоръ сигуренъ „терененъ усѣтъ“ — нюхъ, който може да се придобие чрезъ практика у всѣкиго, на когото разумътъ, очитъ и ушитъ сѣ на мѣстото си. Избѣгвайте безогледното траверсиране на снѣжни полета и съмнителни склонове; не се увличайте по нечий, неизвестно кѣде водещи, следи отъ ски! (Пази се отъ следомания и пѣтеко-хипноза!).

Пази тишина и бѣди благоразуменъ зиме въ планината!

Хижа „КНЯЗЪ СИМЕОНЪ“

на клона „Странджа“ въ Бургасъ. Построена е югоизточно отъ града, на единъ километъръ отъ крайбръжието, въ мѣстността „Отманлий“. Хижата ще бѣде обзаведена въ най-скоро време и поставена на разположение на излетниците.

СЪЮЗЕНЪ ЖИВОТЪ

Централното настоятелство направи и презъ изтеклата отчетна година на нѣколко пѣти постѣпки предъ Министерството на желѣзниците, респ. предъ самия министъръ на желѣзниците, за възстановяване правото на членоветъ на БТС да пѣтуватъ по желѣзниците въ групи най-малко отъ 5 души съ 50% намаление. За съжаление, и сега нашитѣ постѣпки останаха безъ резултатъ. Безъ да желаемъ да коментираме на това мѣсто отрицателния отговоръ на Министерството на желѣзниците, още повече, че Ц. Н. помѣства въ настоящата книжка на списанието на друго мѣсто „Нашиятъ отговоръ“ на изложенитѣ отъ споменатия институтъ възражения по направеното отъ организиранитѣ туристи искане, ние помѣстваме по-долу текстуално писмото на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата — Финансово-стопанска дирекция — Търговско отдѣление, № III. 211

554/2, съ което ни се съобщава споменаниятъ отказъ, като оставяме коментаритѣ на нашитѣ членове:

„На № 123 София, 13 май 1940

До Българския туристически съюзъ

Тукъ

Въ отговоръ на срещното Ви писмо, Ви съобщаваме, че г. министърътъ на желѣзницитѣ не е съгласенъ членоветъ на Българския туристически съюзъ да пѣтуватъ съ 50% намаление отъ ценитѣ на редовната тарифа въ група отъ 5 души най-малко, както и при годишни събори, конгреси и конференции да се дава особено намаление. Въпрѣки редицата съображения, които излагате въ писмото си, нѣма законно основание да се направи исканото изключение само за съюза Ви. Днешното повишение на експлоатационнитѣ разноски на желѣзницитѣ не оправдаватъ даването на нови, по-широки права на Ваша и на други подобни организации, което ще се отрази чув-

ствително неблагоприятно на резултатите на експлоатацията.

(п) За Директорът:

Д-ръ Ив. Славов

(п) за Началникът на отдела:

(не се чете)

*

По случай агитационната седмица на организирания туризъм, Българският туристически съюз и Юношеският туристически съюз в България уредиха на 2 юний в Модерен театър голямо туристическо утро, на което се прожектира величественият планинарски филм „Борба за Хималаите“ — документален филм на германската хималайска експедиция за завладяването на Нанга Парбат през 1937 г.

По същия повод на 31 май — петък — членът от Централното настоятелство Г. Ст. Георгиев изнесе в салона на „Учителската каса“ сказка на тема: „Цвътната фотография и планинарството“. Сказката бѣ придружена от цвѣтни свѣтливи картини и бѣ посетена от множество туристи, които салонът не можа да побере.

Поради голѣмия имъ успѣхъ, сказката и филмътъ ще бѣдатъ повторени.

*

Презъ агитационния месецъ съюзниятъ председателъ г. Иванъ Раевъ изнесе предъ микрофона на радио София сказка на тема: „40 години туризъмъ в България“.

Съюзниятъ председателъ е изнесълъ същата сказка и на 26 май в Самоковъ,

*

На 12 май клонътъ в Провадия е осветилъ своя туристически домъ „Арковна“. На тържеството сѣ присѣтствуваха всички организирани туристи в града и множество граждани, засвидетелствайки уважението си къмъ това голямо постижение на организирания туризъмъ.

Вечерята е била устроена весела туристическа забава.

*

Асеновградскиятъ клонъ „Безово“, в желанието си да проагитира туристическата литература, е устроилъ презъ миналия месецъ изложба отъ туристически книги и списания. Изложбата е предизвикала голямъ интересъ и е била посетена масово отъ гражданството.

*

Клонътъ „Планинецъ“ в София е уредилъ на 1 юний в Градското казино голяма планинска вечеръ, съ която е приключилъ агитационния месецъ.

на утрото, уредено отъ клонъ в същия градъ.

По докладъ на члена отъ ЦН Т. Тодоровъ, в заседанието си отъ 5 юний т. г. Централното настоятелство реши следното:

1. Отпуска 5.000 л. за маркировка на Витоша, като останалата необходима сума да се събере отъ софийскитъ туристически дружества.

2. Отпуска 25.000 л. за маркировка на Пиринъ, като се търси за същата целъ материалната подкрепа и на клоноветъ отъ тоя край.

3. Общата отпуснатъ сума 30.000 л. да се вземе заемообразно отъ фонда „Съюзенъ домъ“.

*

Т. Тодоровъ е присѣтствувалъ и представлявалъ ЦН на погребението на председателя на клонъ в Банско, Борисъ Голевъ.

Той е използвалъ случая и се е срещналъ съ членове отъ настоятелството на клоноветъ в Банко и Разлогъ, съ които е изработилъ карта на пѣтищата, които ще се маркиратъ презъ настоящата година в Пиринъ.

*

Г-нъ Тодоровъ е присѣтствувалъ като представителъ на ЦН и на тържеството, уредено отъ Българския алпийски клубъ на 2 юний т. г. на гара Лакатникъ, гдето е билъ поставенъ върху скалитъ кръстъ за загиналитъ български планинари.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

На 12 май клонътъ в Провадия е осветилъ своя туристически домъ „Арковна“. На тържеството сѣ присѣтствуваха всички организирани туристи в града и множество граждани, засвидетелствайки уважението си къмъ това голямо постижение на организирания туризъмъ.

Вечерята е била устроена весела туристическа забава.

*

Асеновградскиятъ клонъ „Безово“, в желанието си да проагитира туристическата литература, е устроилъ презъ миналия месецъ изложба отъ туристически книги и списания. Изложбата е предизвикала голямъ интересъ и е била посетена масово отъ гражданството.

*

Клонътъ „Планинецъ“ в София е уредилъ на 1 юний в Градското казино голяма планинска вечеръ, съ която е приключилъ агитационния месецъ.

На 17 юний същиятъ клонъ, при добавяща тържественостъ е чествувалъ патронния празникъ на своята хижа „Планинецъ“ подъ в. Баба в Ст.-планина. На тържеството сѣ присѣтствуваха официални лица, нашиятъ редакторъ д-ръ А. Пиперовъ и множество туристи. Програма: музикални изпълнения, рецита

Бургаскиятъ клонъ „Странджа“ е изнесълъ на 26 май отлично посетено утро за Алеко съ богата тати изъ творчеството на Алеко и проектиране на няколко късометражни туристически филми. Председателятъ на клонъ г. Драгомир Драгановъ е произнесълъ слово за българския туризъмъ, а г. Стефанъ Станчевъ е говорилъ за „Живия образъ на Алеко“.

Същиятъ клонъ е в усиленъ работа за подготовката на съюзния съборъ, който ще се състои в Бургасъ презъ последнитъ дни на юлий.

Русенският клонъ „Приста“ и клонътъ „Дунавъ“ отъ ЮТС сж уредили на 6 юний по случай агитационната си седмица голѣмо утро съ разнообразна музикална програма, декламации и концертно рисуване.

По сжщия поводъ сж били изнесени отъ проф. А. Бешковъ, председателъ на клона въ Свищовъ, две сказки съ свѣтливи картини.

*

По случай агитационната си седмица отъ 26 май до 2 юний, клонътъ „Трапезица“ въ Търново е осъществилъ блѣскаво следнитѣ инициативи: устроено е било голѣмо туристическо утро въ читалищния салонъ, председателътъ на клона г. Ц. Ст. Гиргановъ е говорилъ на тема: „Значението на туризма и В. Търново като туристически обектъ“, а ученичката Н. Колева е изнесла рефератъ: „Алеко като туристъ“. Агитационната седмица е завършила съ голѣмо пълско увеселение въ мѣстността Зеленика около В. Търново.

*

Ямболският клонъ „Кабиле“ е открилъ въ манастира Св. Спасъ край Ямболъ туристическа спалня, обзаведена съ пружинени легла, дюшеци, чаршафи и одеала. Спалнята ще може да дава подслонъ на нѣколко души срещу минимална такса: за организирани туристи 5 лева, а за неорганизирани — 10 лева.

*

Варненският клонъ „Девненски извори“ отъ БТС, съвмѣстно съ клона „Орлови гнѣзда“ отъ ЮТС сж изнесли отлично организирана агитационна седмица, която е завършила съ масовъ излетъ до мѣстността „Чайка“. Вечерта всички туристи, на брой надъ 400 души, сж направили факелна манифестация изъ града.

Гостуващиятъ въ страната ни германски имперски спортенъ водачъ г. фонъ Чамеръ ундъ Остенъ, при идването си въ Варна, е посетилъ заедно съ официалнитѣ лица хижата „Симеонъ Князь Търновски“, където мѣстнитѣ туристи сж устроили за случая сърдечно тържество. На г. фонъ Чамеръ туриститѣ отъ „Девненски извори“ сж поднесли подаръкъ, а той е оставилъ за хижата своя портретъ съ посвещение.

*

Пазарджишкият клонъ „Белмекентъ“ е уредилъ на 19 май традиционнитѣ Алекови тържества, на които е присъществувалъ и членътъ отъ ЦН г. Т. Тодоровъ.

Масовото посещение на организирани

туристи, ученици и селяни е предало народенъ характеръ на тържеството.

*

Сжщия день на гара Земенъ, по починъ на клона „Голо бърдо“ въ Перникъ, е била уредена пролѣтна агитационна среща, председателствувана отъ съюзния председателъ г. Ив. Раевъ. На срещата сж присъществували представители на клоноветѣ: „Планинецъ“ — София, Кюстендилъ, Радомиръ, Бобовъ долъ и Дупница.

*

Видинският клонъ „Боония“ е уредилъ на 19 май, по случай агитационната си седмица, голѣмо туристическо утро, на което е изнесълъ сказка членътъ отъ ЦН д-ръ А. Пиперовъ.

*

По-голѣмата частъ отъ съюзнитѣ клонове сж произвели вече годишнитѣ си събрания и избрали нови настоятелства, които сж се конституирали, както следва:

Шуменъ „Кайлъшка долина“ — председателъ Илия Силвестриевъ, подпредседателъ В. Хлѣбаровъ, секретаръ Л. Сарафовъ, касиеръ Р. Русевъ, домакинъ Б. Абаджиевъ, зав. хижата Хр. Симеоновъ, зав. излетитѣ В. Йордановъ; съветници: д-ръ Хр. Яневъ, Б. Желѣзова, Е. Бончевъ, дописникъ Цв. Ивановъ; контролна комисия: Ив. Бабачевъ, П. Морчевъ и Д. Калчевъ.

*

Нова - Загора „Срѣдногорецъ“ — председателъ Ангелъ Поповъ, подпредседателъ Ст. Коемджиевъ, секретаръ Ст. Мариновъ, касиеръ П. Константиновъ, домакинъ В. Симански; съветници: А. Д. Енчевъ, К. Русевъ, Р. Боневъ; контролна комисия: Ил. Минковъ, П. Атанасовъ и Г. Д. Копринковъ.

*

Пирдопъ „Косица“ — председателъ Александъръ Пушкарровъ, подпредседателъ Сим. Д. Савовъ, секретаръ касиеръ Ц. Ил. Цановъ, домакинъ К. п. Гайдаровъ, зав. излетитѣ В. Д. Джемилевъ; съветници: Ст. Кефинчевъ, П. Ст. х. Павловъ и Ст. Ив. Цочевъ; контролна комисия: Ст. Пушкарровъ, П. П. Ганчевъ и С. Ш. Илиевъ.

*

Златоградъ „Ручей“ — председателъ Никола В. Цайковъ, подпредседателъ П. Б. Пенчковъ, секретаръ Р. Даскаловъ, касиеръ Т. х. Ставревъ, домакинъ Й. Мутафчиевъ; съветници: инж. Т. Христовъ, Д. Радифовъ и В. И. Ценевъ; контролна комисия: Н. Г. Шуковъ, Ат. х. Георгиевъ и Д. Ив. Димитровъ.

Бобовъ-долъ „Колошъ“ — председателъ Боянъ Козаровъ, подпредседателъ М. Д. Илчевъ, секретарь Р. Петковъ, касиеръ Ив. Голомъховъ, зав. излетиъ С. Петровъ, подгласници Д. Михайловъ и Ст. Ст. Юруковъ; контролна комисиия: Цв. Стояновъ, Ал. Д. Алековъ и Д. Ставревъ.

Следъ нѣколкогодишенъ периодъ на заглъхване, клонътъ въ Бобовъ долъ е отново възобновенъ и членоветъ на настоятелството му иматъ амбицията да го поставятъ въ редоветъ на най-дейнитъ съюзни клонове.

Ямболъ „Кабиле“ — председателъ Тодоръ Тодоровъ, подпредсед. Ив. Д. Ивановъ, секретарь Ст. Н. Стойковъ, касиеръ Ст. Гявуровъ, дом. библиотекаръ Д. Панковъ; съветници: И. Таповъ, Н. Бакалова, К. х. Радоновъ, контролна комисиия Ив. Икономовъ, Н. Кортезовъ и А. Натанъ.

Калоферъ „Хайдутъ“ — председателъ Гавраилъ Скоклековъ, подпред. Д. К. Дамяновъ, секр.-касиеръ Сп. Хр. Спасовъ, дом.-библ. Ив. К. Куковъ; съветници: Ст. Боричевъ и К. Крясковъ, контролна комисиия: Н. Д. Начевъ, Хр. Тончевъ и А. Кърпачева.

София — Желѣзничар. клонъ — председателъ инж. Христо Ивановъ, подпредседатели Ив. Друмевъ и Т. Пачиловъ, секретарь Ал. Лефтеровъ, касиеръ Д. Шандаровъ, домакинъ См. Смиловъ, зав. излетиъ: Н. Стоянова и Б. Ангеловъ; излетиенъ съветъ: Л. Петковъ, А. Гакевъ, И. Николовъ, П. Шандаровъ, Г. Велевъ, Б. Балкански и Ж. Свиарова.

Костенецъ „Равни чалъ“ — председателъ Ангелъ Ив. Кулински, подпредсед. Г. Константиновъ, секретарь Л. Т. Гуцалски, касиеръ Вл. Йоновъ, дом. библиотекаръ Ал. Дановъ; съветници: К. Кулинска, П. Кайтазова и Ал. Керемидаровъ; контролна комисиия Г. Чорбаджийски, Ив. Колевъ и В. Зашевъ.

Асеновградъ „Безово“ — председателъ Димитъръ Басмаджиевъ, подпредседателъ Ал. Тодориновъ, секретарь Л. А. Биберовъ, касиеръ А. П. Ивановъ, п. касиеръ Ив. Йордановъ, домакинъ Г. Т. Славовъ; съветници: д-ръ С. Янкова, К. Коджабашевъ, Л. Боевъ, К. Пжжевъ; контролна комисиия Ив. Д. Райчевъ, Ат. Константиновъ и А. Ковачевъ.

Елена „Чумерна“ — председателъ Христо Л. Бояджиевъ, подпред. Ст. Кръ-

стевъ, секретарь Хр. п. Христовъ, касиеръ Ив. Ив. Катрафиловъ, домакинъ Б. Хр. Ксжихаровъ, мед. съветникъ д-ръ С. Мисирковъ, членове Ю. Панайотовъ, С. Хараламовъ; контролна комисиия: Хр. Радковъ, Ив. Петровъ и Ю. П. Узуновъ.

Пещера „Купена“ — председателъ Цачо Миковъ, подпред. Г. Коцевъ, секретарь Н. Коларовъ, касиеръ свещ. Сп. Мандуловъ, дом.-библиотекаръ Г. Гаджевъ; съветници: Ив. Тупчевъ и Г. Стефановъ; контролна комисиия: Г. Арачийски, Ив. Тризловъ и Н. Нишанджиевъ.

Варна „Родни балкани“ — председателъ Илия Антоновъ, подпред. Из. Стефановъ, секретарь Г. Шолейковъ, подсекрет. И. Баевъ, кас.-счетовод. Н. Георгиевъ, касиеръ-инкасатори В. Вълчевъ и А. Геронъ, съветници Ив. Шолейковъ и Д. Г. Димитровъ; дом.-библиотекаръ Ст. Ставревъ, контролна комисиия Цв. Благоевъ, Хр. Беневъ и Д. Маджаровъ.

Перникъ „Голо бърдо“ — председателъ инж. Хелмутъ Броксъ, подпредседатели Н. Недѣлковъ и Хр. Пулевъ; секретарь Ас. Семковъ, касиеръ Вл. Ганчевъ; съветници: Л. Келчевъ и Л. Петровъ, домакинъ П. Захариевъ; контролна комисиия К. Михайловъ, Т. Лозановъ и Ст. Харизановъ.

Казанлъкъ „Орлово гнѣздо“ — председателъ Манолъ Черневъ, подпр. Ганчо Фъсовъ, секретарь Дим. Венковъ, домакинъ Д. Лазаровъ; съветници: А. Димитрова, д-ръ Ив. Бойковски и М. Сжбевъ; контролна комисиия Д. Христовъ, инж. Д. Николовъ и К. Маленовъ.

Пазарджикъ „Белмекенъ“ — председателъ Вл. Т. Мумджиевъ, подпредседателъ Н. П. Мариновъ, секретарь Ил. Вл. Илиевъ, касиеръ Ив. П. Динковъ, псм. касиеръ Н. Стоиловъ, зав. излетиъ Г. Симеоновъ, дом. библиотекаръ Г. Смиленовъ, съветничка Д. Николова; контролна комисиия: Г. К. Абаджиевъ, А. Ал. Псповъ и В. Сотировъ.

Севлиево „Кадемлий“ — председателъ д-ръ Ив. Попивановъ, подпред. Ив. Богдановъ, секретарь Г. Н. Баберковъ, касиеръ Сим. Симеоновъ, домакинъ Ст. Ангеловъ; съветници: Г. Хинковъ, Т. Млѣчевенски и Ив. Райковъ; контролна комисиия: Д. Байрамъвъ, Ив. Г. Ивановъ и С. Пеневъ.

РЕДАКЦИОННИ ВЕСТИ И БЕЛЕЖКИ

Настоящата книжка на списание „Български турист“, излизането на която се съвпада със XXXII съборъ на Българския туристически съюз, е посветена въ връзка съ това на нашето Черноморие и на Странджа планина, чието опознаване е предстоящ дългъ на организираниѣ туристи. Тя се редактира при близкото сътрудничество на видни дейци отъ бургаския клонъ „Странджа“, а именно: г. г. Стефанъ Станчевъ, Георги п. Аяновъ, Гого П. Горовъ и др. Редакцията смѣта, че чрезъ това ще допринесе за опознаването и обикването на този романтиченъ край отъ нашата родина, заслужаващъ повече внимание, отколкото му е отдѣлно досега.

*

Поради липса на мѣсто, продължението и краятъ на „Срѣдна-гора — царица на горитѣ“, отъ Цанко Ил. Цановъ, ще дадемъ въ следващия брой на „Български турист“.

КНИЖНИНА

Алеко Константиновъ въ семейна и роднинска срѣда, отъ Екатерина проф. Ем. Иванова. Стр. 48, цена 15 лева. Издание на БТС.

Може би никога не сте чували името на авторката и Алеко Константиновъ въ момента никакъ да не ви интересува. Може би мислите, че това, което знаете за него, ви стига, но — отдѣлете малко време и прочетете книжката на г-жа Иванова. (Ще ви отнеме време, колкото да прегледате два вестника). Книгата ще ви открие неочаквано интересни нѣща за живота и съдбата на този голѣмъ българинъ, който самъ трѣбваше да се нарече Щастливецъ, следъ като бѣ преживѣлъ петъ пѣти страшнитѣ опустошения на смъртта въ своя домъ и най-после остана самъ! Книжката на г-жа Иванова се чете съ увлечение. Езикътъ е чистъ и плавеиъ, безъ никаква прекаленостъ и мода. Навсѣкжде личи тѣжкитѣ усѣти на авторката за силъ и мѣрка. Съ живо чувство тя води читателя отъ страница на страница, кара го да се смѣе заедно съ нея на „Вжса Пъцова“ и „Бай-Ганьовица“, заедно съ нея да преживѣе печалната драма на Алековия домъ и най-после — последниятъ ударъ — Алековото убийство. Книгата не ще разочарова никой културенъ българинъ. Чувството, съ което оставате следъ прочитането ѝ, е сжщото, съ което си отивате следъ нѣкой неочаквано хубавъ филмъ.

Д-ръ Иванъ Попивановъ.

Въ статията на г. инж. Хелмутъ Броксъ — „Организация на спасителното дѣло въ планината“, първата часть на която помѣстихме въ миналия брой 4-5 на списанието, сж допустнати следнитѣ съществени печатни грѣшки:

На стр. 143, втора колона, четвърти редъ отдолу нагоре — напечатано „предложатъ“, да се чете „предвождатъ“.

На стр. 144, надписътъ на първо клише да се чете „лавинна“, а не „главинна сонда“.

На стр. 146, първа колона, шести редъ отдолу нагоре — напечатано „по около 40 шв. фр.“, да се чете „по около 400 швейцарски франка“.

*

Снимкитѣ на нашия отличенъ фотосътрудникъ г. Н. Божиновъ сж правени съ апаратъ „Лайка“.

Родопски лесъ — год. I, кн. 1. Издание на М. З. Д. И., Чепинска районна горска инспекция, априлъ 1940 г.

Горното спретнато издание на М. З. Д. И., обхващащо 100 страници голѣма октава, ни запознава основно съ голѣмото горско богатство на България — Родопския лесъ. Цѣлиятъ материалъ, който е изготвенъ отъ специалисти и подбранъ много грижливо по начинъ, щото наистина да даде пълна картина върху поставената задача, се поднася на читателя въ форма, която задоволжава неговитѣ изисквания и за литературно четиво. Поради тази причина, книгата е отъ интересъ за всички, които проявяватъ желание да следятъ българската книга за планината и гората.

Д-ръ Ан. П.

Дупница и бележити дупничани презъ епохата на възраждането, отъ Хр. Меджидиевъ, председателъ на клонъ „Рилски езера“ — Дупница, издание на читалище „Напредъкъ“, 1940 г. Книгата съдържа ценни исторически изследвания отъ епохата на нашето възраждане и е илюстрирана съ множество снимки отъ китната Дупница.

ПОСЪПИЛИ КНИГИ И СПИСАНИЯ

Водачеството въ организирания туризъмъ, отъ Иванъ К. Козловски, 16 стр., цена 2 л. Доставка се отъ клонъ „Планинецъ“, София.

Младъ туристъ, органъ на Юношеския туристски съюзъ въ България, кн. 4, 5 и 6, год. XXI, 1940.

Отецъ Паисий, органъ на Всебългарския съюзъ Отецъ Паисий, кн. 4 и кн. 5, год. XIII, София, априлъ и май 1940 г.

Училищенъ прегледъ, издава Министерството на народното просвѣщение, кн. 4, год. XXXIX, априлъ 1940 г., София.

Родопски лесъ, издание на М. З. Д. И., Чепинска районна горска инспекция, кн. 1, год. I, Лъджене, априлъ 1940 г.

Der Bergsteiger — органъ на Германския алпийски съюзъ, кн. 7 и кн. 8, год. 1939/1940, Мюнхенъ, май 1940.

Oesterreichische Alpenzeitung — органъ

на Австрийския алпийски клубъ, год. 62, май 1940 г., Виена.

Mitteilungen des Deutschen Alpenvereins — органъ на Германския планинарски съюзъ, кн. 8, май 1940 г., Мюнхенъ.

Planinski vestnik — органъ на Словенското планинско дружество, кн. 5, май 1940 г. Любляна.

Hrvatski Planinar — органъ на Хърватското планинарско дружество, кн. 5, година XXXVI, Загребъ, май 1940 г.

To vouno — органъ на Гръцкия алпийски клубъ, кн. 5, Атина, май 1940 г.

Krāsna zem — списание за моравски туризмъ, кн. 3, год. XIV, 1940 г.

НАШИ ПОКОЙНИЦИ

На 23 юний, въ присѣтствието на около 150 души планинари, е било извършено погребението на трагично загиналия планинаръ Гошо Стоименовъ. Както е известно отъ помѣстенитѣ на времето съобщения въ „Български туристъ“, тѣлото на Гошо Стоименовъ, който биде затрупанъ отъ лавина при единъ излетъ въ Рила, не можа да бѣде намѣрено, въпреки многодневнитѣ усилия на нѣколко спасителни команди. Усилията за неговото намиране се увѣнчаха съ успѣхъ едва около срѣдата на месецъ юний, следъ значително стопяване на снѣжната покривка, когато познатиятъ планинаръ и неговъ другаръ П. Енглишъ е успѣлъ да открие, съвсемъ запазено отъ студа, тѣлото на загиналия близу до мѣстото, гдето на времето търсиха спасителнитѣ команди.

Опѣлото е било извършено отъ свещ. Г. п. Стефановъ, а надъ гроба, изкопанъ близу до лобното мѣсто, сж били положени много вѣнци и цвѣта отъ почитателитѣ и другаритѣ на покойния, който ще почива навѣки подъ свѣтлото чело на Мусала.

*

На 7 юний т. г. почина следъ тежка операция председателятъ на клона „Елъ теле“ въ Банско, известниятъ съюзень деятель

† АСЕНЪ ГОЛЕВЪ

Организиранитѣ туристи отъ цѣла България присѣдиняватъ голѣмата си скръбъ къмъ тжгата на другаритѣ отъ Банско за загубения човѣкъ и планинаръ.

Богъ да го прости!

СЪДЪРЖАНИЕ на бр. 6 — Д. Драгановъ — Съюзниятъ съборъ въ Бургасъ; Илю Ивановъ — Изъ споменитѣ ми за клонъ „Странджа“; Стефанъ Станчевъ — Шуми гора, на росенъ мирисе (стих.); Георги п. Аяновъ — Изъ недрата на Странджа; Г. Горовъ — Духътъ на Странджа; Петъръ Драгоевъ — Златната пжтека; Паулина Станчева — Старата гора (стих.); К. Н. Петкановъ — Една нощъ въ Странджа; Петко Росенъ — Съ А. Страшимировъ на Османъ баиръ; Крумъ Кънчевъ — Островъ Света Анастасия; З. К. — Бургасъ, морското сърдце на България; Д-ръ А. Пиперовъ — Тридесетъ години въ служба на БТС; Л. Михайловъ — Созополъ; Т. Тодоровъ — Нови насоки на материалното творчество; Д-ръ Ив. Попивановъ — Пжтуване по желѣзницитѣ съ намаление; Инж. Х. Броксъ — Организация на спасителното дѣло въ планината; Съюзно творчество; Съюзень животъ; Клоновъ животъ; Редакционни вести и бележки; Книжнина; Нации покойници.

*Посетете XXXII съборъ на
Българския туристически съюзъ,
който ще се състои на 27, 28 и 29
юлий 1940 година въ Бургасъ!*

*Участвувайте въ следсъбор-
нитъ излети, за да видите див-
нитъ красоти на Черноморието
и таинствената Странджа-пла-
нина!*

Тъ ви чакатъ.

**МОЛИВИ
ПЕРОДРЪЖКИ
ПЛАСТЕЛИНЪ
ВОДНИ БОИ
ПАСТЕЛИ
ТЕБЕШИРИ**

Д. ВЕЛЧЕВЪ & СЪЕ А. Д.
— БУРГАСЪ —

ГОЛЪМИТЪ БЪЛГАРСКИ МЕЛНИЦИ А. Д.

БУРГАСЪ

ПРОИЗВЕЖДАТЪ НАЙ-ДОБРОКАЧЕСТВЕНИ

Б Р А Ш Н А

ЧЕРНОМОРСКА ПОПУЛЯРНА БАНКА

Кредитно кооперативно сдружение — Бургасъ

Собственъ домъ — жгъла „В. Априловъ“ и „М. Гидикъ“

Капиталъ и фондове 26.400.000 л.

Влогове разни 85.300.000 л.

ИЗВЪРШВА ВСИЧКИ БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ:

Приема влогове—детски, спестовни и търговски—въ неограничени размъри.

Преводи и инкасо срещу всички градове и по-голъми селища въ страната.

ИЗДАВА ГАРАНЦИИ:

Отпуска на членоветъ си заеми, сконтирва полици и открива кредити подъ разни форми.

Специална служба за рамбурсни пратки.

Добре уредена информационна служба.

СТРАНДЖАНСКИ РАЙОНЕНЪ ГОРСКИ КООПЕР. СЪЮЗЪ

Централа въ гр. Царево — Представ. въ гр. Бургасъ

Тел. № 14

Тел. № 28-90

Обединява 26 трудово-горско-производителни кооперации
съ 10 потрѣбителни магазини и надъ 2100 домакинства.

Фабрики
въ Бургасъ

ПАРКЕТНА — произвежда първокачественъ паркетъ отъ
прочутия странджански джбъ.

ДЪСКОРЪЗНА — производство на всички видове би-
чени джбови и др. материали отъ
широколистни дървета.

БЪЧВАРСКА — всички видове бъчви.

Производство и складъ въ Бургасъ на дървени вжглища, траверси,
строителни материали и износъ за чужбина.

КЕРЕМИДЧИЕВЪ, ВОДЕНИЧАРОВЪ & С-ИЕ — БУРГАСЪ

Телефонъ № 24-73

Колониалъ,

производство и износъ

на дървени вжглища,

рибарство.

Телегр. адресъ: КЕРЕМИДЧИЕВЪ, ВОДЕНИЧАРОВЪ

**ТУРИСТИ И ГОСТИ
НА БУРГАСЪ,**

ПРЕДПОЧИТАЙТЕ

ГРАНДЪ ХОТЕЛЪ

„ИМПЕРИАЛЪ“

БУРГАСЪ

Съ пълнен комфортъ:
ПАРНО ОТОПЛЕНИЕ,
ТЕЧАЩА ВОДА,
АСАНСЬОРЪ И БАНЯ

ГЕСРГИ Д. ЦИНАНДОВЪ

Телефонъ 29-83. Телеграми : ИМПЕРИАЛЪ

ТУРИСТИ, пжтуйте съ елегантнитъ и удобни автобуси на
ТРУДОВО ПОТРЪБИТЕЛНАТА АВТОМО-
БИЛНА ШОФЬОРСКА КООПЕРАЦИЯ

„ЧЕРНОМОРЕЦЪ“

БУРГАСЪ, УЛ. „УСПЕНСКА“, 10. ТЕЛ. № 20-06

УЗАКОНЕНИ РЕЙСИ отъ Бургасъ за : М. Търново, Царево, Созополъ
Ангажменти за цѣлата страна. За туристи най-добри условия.

АВТОМОБИЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ

ТЕЛЕФ. 20-50

О. О. Д-во „БУРГАСКА СТРЕЛА“

ТЕЛЕФ. 20-50

БУРГАСЪ, УЛ. „АЛЕКСАНДРОВСКА“

УЗАКОНЕНИ РЕЙСИ отъ Бургасъ за : Сръдецъ, Факия,
Мом. Църква, Елхово, Поморие, Несебъръ, Каблешково и др.

Ангажменти за всѣкжде. За туристи специални условия.

ТУРИСТИ!

Купете си манифактура
и галантерийни предмети
ОТЪ

ДИМО п. БИЯЧЕВЪ & Братъ
БУРГАСЪ

ТЪРГОВИЯ
НА ЕДРО И ДРЕБНО

Тел. 25-30

Б Ъ Л Г А Р С К А
ЧЕРНОМОРСКА МАСЛОДАЙНА
И САПУНЕНА ФАБРИКА
БЕЗИМ. АКЦ. Д-ВО — БУРГАСЪ

ПРОИЗВОДСТВО НА:

Сапунъ за пране „КАМБАНА“
Сапунъ печенъ „БОГОРОДИЦА“
БЕЗИРЪ отъ ленено масло
ГЛИЦЕРИНЪ — медицински и
динамитенъ

СЪЕДИНЕНИТЪ
РИБОЛОВНИ КООПЕРАЦИИ
БУРГАСЪ

ПРЕДЛАГАТЪ

ПРЪСНИ И ПРЕРАБОТЕНИ
Р И Б И

Тел. 23-46

БР. Н. КАЦАРОВИ
1-ВА БЪЛГАРСКА
РИБНА КОНСЕРВЕНА
ФАБРИКА

БУРГАСЪ

Тел. 29-88

ПРОИЗВЕЖДА:

Всички видове консервирани
риби въ различни видове ку-
тии, приготвени по европей-
ски образец и по най-усъ-
вършенствуванъ начинъ.

ДЕПОЗИТИ:

Бургасъ, Пловдивъ и София.

Туристи! Отивайте на из-
летъ винаги съ
„САРДЕЛА КАЦАРОВИ“

СОЛЕА — слънчевъ кремъ

СОЛЕА — слънчево масло — течно
слънчево масло — блокче

е най-новото и сполучливо предпазно
срѣдство на козметиката за почер-
няване и предпазване кожата отъ
обгаряне при слънчеви бани, спортъ и **туризъмъ**.

Съ **СОЛЕА** зиме и лѣте на въздуха и слънцето се
бронзира кожата, премахватъ се лишейтъ и кожата добива
приятенъ цвѣтъ.

Търсете въ аптекитѣ, дрогериитѣ и всички добре уредени
парфюмерии **само** въ оригинални опаковки —

СОЛЕА
слънчево масло

Туристи — не тръгвайте на излетъ безъ **Солеа!**
Солеа-кремъ. Солеа-масло. Солеа-блокче.

БРАТЯ П. ЖЕЛЪЗКОВИ
Магазинъ „СЛЪНЦЕ“ — Бургасъ
Телефонъ № 27-27

Манифактура. Галантерия.

За туристи специални отстъпки.

Братя Диманови А. Д-во

Международни транспорти, обмитване,
инкасо, осигуровки, параходни агенции

БУРГАСЪ — СОФИЯ — ВАРНА

За телеграми: Диманови — Бургасъ. Кодъ: Ломбардъ Шипингъ

ПРЕДСТАВИТЕЛИ:

Ломъ, Русе, Свищовъ, Сомовитъ
Видинъ, Пловдивъ

АКЦИОНЕРНО Д-во „СИНОВЕ АСВАЗАДУРЯНЪ“

ЦЕНТРАЛА ПЛОВДИВЪ
клонове: София и Бургасъ

ТЪРГОВИЯ СЪ ЖЕЛѢЗО И ЖЕЛѢЗАРИЯ НА ЕДРО

ПЕТКО КОБАРЕЛОВЪ А. Д.

БУРГАСЪ — ТЕЛЕФ. 31-63

Експлоатация на ГОРИ, износъ
на ДЪРВЕНИ ВЖГЛИЩА, вносъ
на КОЛОНИАЛНИ СТОКИ и тър-
говия съ ТЮТЮНЪ НА ЛИСТА.

Досю Вълевъ & Синове

БУРГАСЪ — Телеф. 20-14

Централа СТ.-ЗАГОРА

К л о н о в е :

**Бургасъ
София**

**Свищовъ
Михайлово**

Търговия съ желъза на едро

СТЕФАНЪ ОБРЕЙКОВЪ & С-ИЕ — БУРГАСЪ

Търговия на колониални стоки, химикали и метали на едро.

ТОЛУПОВЪ & КАЛПАКЧИЕВЪ — БУРГАСЪ

Колониалъ и други стоки.

ДРОГЕРИЯ ЗУРКОВЪ — БУРГАСЪ

Тел. 26-44

Ж. ХАЗЪРБАСАНОВЪ, а. д. — Бургасъ

Търговия съ зърнени храни.

ИВАНЪ ТИХОВЪ — Магазинъ „ПАРИЖЪ“ — Бургасъ

Търговия съ колониални деликатесни стоки и фини спиртни питиета.

„СТАНДАРДЪ“ ТЕХНИЧЕСКИ МАГАЗИНЪ МИХРАНЪ КРИСЕПЪ — БУРГАСЪ

ДРЕХАРНИЦА „КАМЕЛИЯ“

на Димитровъ, Ивановъ & С-ие — Бургасъ

МАГАЗИНЪ „НАДЕЖДА“ на Я. Верани & С-ие — Бургасъ

„БРИЛЯНТЪ“

Ателие за бельо на Б. Оскиянтъ — Бургасъ

ГЕОРГИ Н. КАРАЯНЕВЪ — БУРГАСЪ

Магазинъ до Б. н. банка. — Тел. 20-44

Търговия съ електрически, водопроводни и канализационни материали, печки и земеделски машини. Радиоапарати „Опта-Льове“

Бр. Ив. Попови — Бургасъ

Манифактура и преди на едро.

РУДОЛФЪ ШЮБЕЛЪ — БУРГАСЪ — СОФИЯ

Вносъ. Търговия. Представителство.

ЙОМТОВЪ, АВРАМОВЪ & С-ВЕ а. д. — БУРГАСЪ

БРАТЯ ПЕТРИДИ — БУРГАСЪ

Търговия съ колониални стоки, прѣсни и солени риби

Банянски & Плочевъ — Бургасъ

За телеграми: БАНЯНСКИ, ПЛОЧЕВЪ

Телефонъ № 25-84

Търговия съ колониални и мѣстни стоки на едро

Районенъ кооперативенъ съюзъ „ФАРЪ“ — Бургасъ

Търговия съ колониалъ и земеделски произведения

Еврейско кредитно кооперативно д-во

„А З Л А Х А“

Бургасъ

Извършва всѣкакви банкови операции. Кореспонд. въ цѣлата страна.

Никола Пазайтидовъ — Бургасъ

Търговия съ дървенъ материалъ

Аврамъ Р. Семахъ — Бургасъ

Порцеланови стоки

Х. И. ПАППО — БУРГАСЪ

Манифактура

МАИРЪ ИЛИЕВЪ — БУРГАСЪ

Стъклария

Транспортна кжща „ОРИОНЪ“ — Бургасъ

„КОМПАСЪ“ а. д.

за вжтрешни и международни транспорти

Централа София, „Трапезица“ 1. Клонове: Бургасъ и Варна.

„ТРАНСПОРТЪ“

д-во за обмитване и експедиция
Бургасъ

Магазинъ

Георги П. Михневъ — Бургасъ

Фини вълнени платове и одеала

Ис. Б. Нисимъ Хиския & Синъ — Бургасъ

Търговия съ общарски стоки на едро и дребно

ШМИЛЪ ИС. БАРУХЪ — БУРГАСЪ

Телефонъ 27-70

Вълнени платове

БЪЛГАРСКА ТУРИСТИЧЕСКА КООПЕРАЦИЯ

СОФИЯ, КН. КЛЕМЕНТИНА 4 — ТЕЛ. 2-61-19

ДОСТАВЯ:

**Всѣкакви туристически, спортни и скиор-
ски принадлежности, екипировка за зима
и лѣто, прибори за личното домакинство на
туриста и др.**

ОБУЩА

**Най-добро качество — готови и по мѣрка:
за катерене, ски, кѣнки и др.**

БЪЛГАРСКАТА ТУРИСТИЧЕСКА КООПЕРАЦИЯ

**е дѣло изключително на организира-
нитѣ български туристи отъ БТС и ЮТС.**

**Нейната цель не е печалбата, а задоволява-
не на потребноститѣ на българскитѣ туристи
въ планината.**

ТУРИСТИ, ПОДКРЕПЕТЕ ВАШАТА КООПЕРАЦИЯ!